

Szerkesztette:

Harsányi Szabolcs Gergő, Nagy Noémi, Tóbi István

Felelős kiadó:

Pro Scientia Aranyérmesek Társasága Egyesület

Program- és szervezőbizottság:

Harsányi Szabolcs Gergő, Korsósné Delacasse Krisztina,
Nagy Noémi, Tóbi István

© Minden jog fenntartva.

Pécs, 2016

XIII. Pro Scientia Aranyérmesek Konferenciája

2016. november 17-19.

Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

Nemzeti
Tehetség Program

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

A konferencia az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által a Nemzeti Tehetség Program keretében meghirdetett a „Fiatalkorú felnőttek tehetségei társadalmi felelősségvállalását elősegítő programok támogatása” címmel kiírt pályázatának (NTP-FTH-M-16) támogatásával valósul meg.

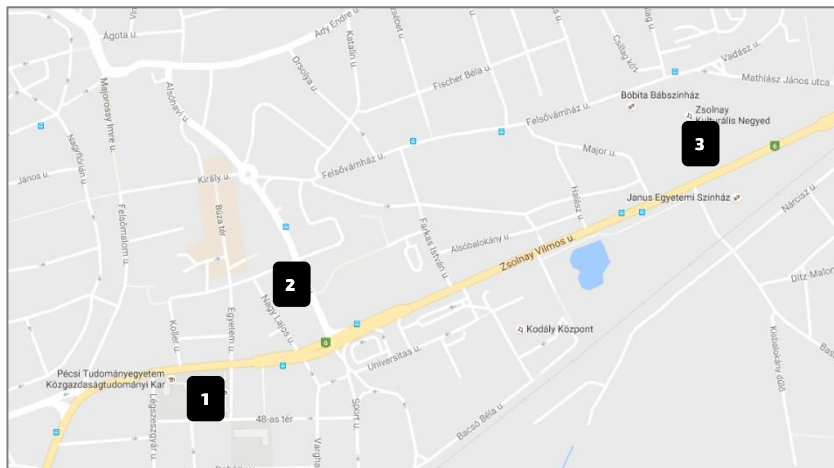
TARTALOMJEGYZÉK

TÉRKÉP	1
KONFERENCIAPROGRAM	2
ELŐADÁSKIVONATOK	7
Adorjáni Zsolt: Istennőcske az ölben. Gondolatok Kallimachos Artemis-himnuszához.....	8
Auer Ádám: Kérdő- és felkiáltójelek a gazdasági társaságok szabályozásában.....	9
Bakó Tamás Béla: Néhány szó a cepstrumanalízisről.....	10
Bakonyi Zoltán: Centralizáció és gazdasági ciklusok: miért központosítunk akkor is, ha már nem kéne?.....	11
Balázs Zsuzsanna: Bábok, maszkok, valósággrétegek: Luigi Pirandello és William Butler Yeats színháza.....	12
Berezvai Zombor: Lehetnek-e a hosszú távon veszteséges vállalatok is racionálisak? Egy Monte Carlo szimuláció eredményei	13
Bogdándi Virág: Kénhidrogén által vezérelt jelátviteli folyamatok molekuláris mechanizmusai.....	14
Csöndes Mónika: Vezető tisztségviselők – felelősség vagy biztosítás?	15
Fábián Balázs: Altató hatású molekulák hatásmechanizmusának vizsgálata számítógépes szimulációval	16
Gér András László: Edóm története - az államiság kialakulása	17
Hagymási Imre: Grafén nanoszalagok: úton a tranzisztor felé.....	18
Harsányi Szabolcs Gergő: A foci EB árnyékában – a média, Rio és az elvárások terhe a sportolókon	19
Hohmann Balázs: A hatósági eljárás nyilvánossága.....	20
Huszthy Bálint: Ómagyar nyelvlecke újmagyaroknak.....	21
Jávorka Brigitta: A jövő kompetenciái	22

Jedlovsky-Hajdú Angéla, Juhász Ákos, György, Molnár Kristóf: Ezüstös szálak, avagy öljünk bacikat.....	23
Kádár Anett Julianna: Miglior fabbro del parlar materno – Trubadúrok az Isteni színjátékban.....	24
Király Péter: Egyéni stratégiák polgárháborús környezetben.....	25
Kirschweng Balázs, Tátraaljai Dóra, Földes Enikő, Pukánszky Béla: A dihidromiricetin és kvercetin feldolgozási stabilizáló hatékonyságának összehasonlítása Phillips típusú polietilénben.....	26
Kóródy Anna Nóra: Mire jók a műemlékek? – Az épített örökség társadalmi szerepe.....	27
Kovács Imre, Bleier Norbert: A gímszarvas (Cervus elaphus) korbecslése – célok, lehetőségek és korlátok	28
László Balázs: A király közjogi állásának alapvonásai az Árpád-korban..	29
Máté Klaudia: A tájelemek tájképi, kulturális, ökológiai és gazdasági jelentősége	30
Máté Zsolt: Az 1956-os magyar menekültek az amerikai magyar sajtó tükrében, 1956-1957.....	31
Mayer Krisztina: Temperamentum- és karaktertípusok, valamint a teljesítménymotiváció összefüggése a kockázatkereső magatartásformákkal.....	32
Mayer Martin János: A napenergia hasznosítása – a napelemes rendszerektől a naphőerművekig.....	33
Mecsi Beatrix: Az arhatok és ábrázolásuk Kelet-Ázsiában	34
Mezőfi László, Nagy Csaba, Markó Viktor: Almaültetvények lombosítatlakó vadászpókjainak táplálkozási preferenciái.....	35
Molnár Anna: Betekintés a daganatok kialakulásának molekuláris hátterébe.....	36
Nagy Noémi: Nyelv, hatalom, politika	37
Ormai Eszter: Az Udvarhölgyek. Gyermekek egy barokk festményen mai szemmel	38
Pálfi Xénia: A szőlő levele és termése mikrobiótájának változása paraffinolajjal történő permetezések függvényében	39
Pandurics Anett: Odüsszeusz és az árbo - a nyugdíjcélú megtakarítások pszichológiája.....	40
Papp Olga Katalin: Szépészeti beavatkozások településeknek	41

Radnai Márton: Tényleg elveszik a robotok az emberek munkáját?.....	42
Révész Tamás: Az ezeréves határokért! Az 1918-1919-es fegyveres harcok kérdése a magyar történetírásban	43
Sipos I. Róbert: Árazás kvantumlehűtéssel.....	44
Siska Andrea: Laboreredmények ingyen. Ingyen?! – avagy a számolt paraméterek jelentősége a laboratóriumi diagnosztikában.....	45
Szabó Beáta: Jobban menne az életem, ha.....	46
Szabó Franciska: Az alakrajz középfokú oktatásmódszertanának változásai 1778-tól napjainkig.....	47
Szatmári Alexandra: Az ATM-ek titkos élete.....	48
Személyi László: Vállalati kultúra és teljesítmény.....	49
Szendrei Zsolt: Boltok/Terek/Ajka.....	50
Szives Márton Gábor: A marimba igazi hangja – Keiko Abe gondolat-hangszere.....	51
Timári István, Fehér Krisztina, E. Kövér Katalin: Káliumcsatorna-blokkoló peptidtoxinek szerkezete és dinamikája.....	52
Tóthné Kálbli Katalin, Gombás Judit: Integrált oktatási formában tanuló mozgáskorlátozott és látássérült diákok testnevelés órai részvételének jellemzői és szubjektív tényezői.....	53
Ureczky Dóra: Az egésztest-vibráció hatása az izom energiafelhasználására	54
Váradi Ágnes: Igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés környezeti ügyekben	55
Varga Zoltán Kristóf: Kannabinoidok és érzelmeink.....	56
Villányi József: Fordított Európa: nyelvi és kodifikációs nehézségek az uniós joganyag fordítása során.....	57
Vukosavljev Zorán: Keresztről keresztre – A hazai katolikus templomépítészet identitás-keresése a Kádár-korszakban.....	58
Zsámbékiné Domsa Zsófia: Változó halálképzetek a skandináv mitológiában a Völuspá című költemény alapján.....	59
Zsidó András Norbert: Mitől félnek a tűzoltók? – Egy kognitív vizuális kereséses vizsgálat a félelemdetekció nyomában	60

KONFERENCIATÉRKÉP

1 A KONFERENCIA HELYSZÍNE

Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar
Rákóczi út 80.

2 SZÁLLÁS

Corso Hotel Pécs
Koller u. 8.

A szállás kétágyas hotelszobákban lesz, a szobák minden nap 15:00-tól vehetőek át, a csomagmegőrzésre addig is van lehetőség.

3 MŰVÉSZETI SZEKCIÓ ÉS ZSOLNAY KIÁLLÍTÁS

Zsolnay Kulturális Negyed
Zsolnay Vilmos u. 37.

KONFERENCIAPROGRAM

NOVEMBER 17. CSÜTÖRTÖK

10.30–11.30 Érkezés, regisztráció, szabad program

11.30–12.45 Ebéd (Corso Hotel)

13.00–14.40 Párhuzamos szekcióülések

I. Pszichológia (B épület 323/I. terem) Szekcióelnök: Nagy Noémi	II. Agrártudomány (B épület 323/II. terem) Szekcióelnök: Siska Andrea
Szabó Beáta: Jobban menne az életem, ha...	Kovács Imre: A gímszarvas (<i>Cervus elaphus</i>) korbecslése – célok, lehetőségek és korlátok
Harsányi Szabolcs Gergő: A foci EB árnyékában – a média, Rio és az elvárások terhe a sportolókon	Mezőfi László: Almaültetvények lombozatlakó vadászpókjainak táplálkozási preferenciái
Mayer Krisztina: Temperamentum- és karaktertípusok valamint a teljesítménymotiváció összefüggése a kockázatkereső magatartásformákkal	Pálfi Xénia: A szőlő levelének és termésének mikrobiótájának változása paraffinolajjal történő permetezések függvényében
Zsidó András Norbert: Mitől félnek a tűzoltók? – Egy kognitív vizuális kereséses vizsgálat a félelem-detekció nyomában	Máté Klaudia: A tájelemek tájképi, kulturális, ökológiai és gazdasági jelentősége

14.40–15.00 Kávészünet

15.00–16.40 Párhuzamos szekcióülések

III. Történettudomány (B épület 323/I. terem) Szekcióelnök: Kolossa Sándor	IV. Biológia és orvostudomány (B épület 323/II. terem) Szekcióelnök: Jedlovsky-Hajdú Angéla
Gér András László: Edóm története - az államiság kialakulása	Molnár Anna: Betekintés a daganatok kialakulásának molekuláris hátterébe
Révész Tamás: Az ezeréves határokért! Az 1918-1919-es fegyveres harcok kérdése a magyar történetírásban	Varga Zoltán Kristóf: Kannabinoidok és érzelmeink
Máté Zsolt: Az 1956-os magyar menekültek az amerikai magyar sajtó tükrében, 1956-1957	Siska Andrea: Laboreredmények ingyen. Ingyen?! – avagy a számolt paraméterek jelentősége a laboratóriumi diagnosztikában
Király Péter: Egyéni stratégiák polgárháborús környezetben	Ureczky Dóra: Az egésztest vibráció hatása az izom energiafelhasználására

16.40–17.00 Kávészünet

17.00–18.30 Ünnepélyes megnyitó, Plenáris előadások (B323 terem)

Köszöntőt mond

Dr. Harsányi Szabolcs Gergő – a Pro Scientia Aranyérmesek Társaságának elnöke
 Dr. Szendrő Péter – az Országos Tudományos Diákköri Tanács elnöke
 Dr. Berke Gyula – a Pécsi Tudományegyetem oktatási rektorhelyettese
 Dr. Schepp Zoltán – a PTE Közgazdaságtudományi Kar dékánja

Megemlékezés Csíky Balázsról

Dr. Harsányi Szabolcs Gergő – a Pro Scientia Aranyérmesek Társaságának elnöke
 Dr. Reketttye Gábor – a SYLFF alapítvány kurátora

Plenáris előadók:

Dr. Kaposi Zoltán – egyetemi tanár, PTE KTK
 Dr. Máthé Gábor – professor emeritus, ELTE, NKE, Honoris Causa Pro Scientia Aranyérmes

18.30–20.00 Vacsora (állófogadás, PTE KTK)

20.30– A Pro Scientia Aranyérmesek Társaságának közgyűlése (Corso Hotel)

NOVEMBER 18. PÉNTEK

08.00–9.00 Reggeli a hotelben, utóregisztráció

09.00–12.00 Párhuzamos szekcióülések

V. Állam- és jogtudomány (B épület 310-es terem) Szekcióelnök: Korsósnné Delacasse Krisztina	VI. Kémia és fizika (B épület 312-es terem) Szekcióelnök: Jedlovsky Pál
László Balázs: A király közjogi állásának alapvonásai az Árpád-korban	Bogdándi Virág: Kénhidrogén által vezérelt jelátviteli folyamatok molekuláris mechanizmusai
Nagy Noémi: Nyelv, hatalom, politika	Fábián Balázs: Altató hatású molekulák hatásmechanizmusának vizsgálta számítógépes szimulációval
Villányi József: Fordított Európa: nyelvi és kodifikációs nehézségek az uniós joganyag fordítása során	Jedlovsky-Hajdú Angéla: Ezüstös szálak, avagy öljünk bacikat
Hohmann Balázs: A hatósági eljárás nyilvánossága	Kirschweng Balázs: A dihidromiricetin és kvercetin feldolgozási stabilizáló hatékonyságának összehasonlítása Phillips típusú polietilénben
Auer Ádám: Kérdő- és felkiáltójelek a gazdasági társaságok szabályozásában	Tímári István: Káliumcsatorna blokkoló peptidtoxinok szerkezete és dinamikája
Csöndes Mónika: Vezető tisztségviselők – felelősség vagy biztosítás?	Bakó Tamás: Néhány szó a cepstrum analízisről
Váradi Ágnes: Igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés környezeti ügyekben	Hagymási Imre: Grafén nanoszalagok: úton a tranzisztor felé

12.00–13.00 Ebéd (PTE-KTK)

13.00–14.40 Párhuzamos szekcióülések

VII. Képzőművészet, művészettörténet, színház (B épület 310-es terem) Szekcióelnök: Vukoszávlyev Zorán	VIII. Nyelvtudomány, nyelvészet, irodalom (B épület 312-es terem) Szekcióelnök: Nagy Noémi
Meccsi Beatrix: Az arhatok és ábrázolásuk Kelet-Ázsiában	Huszthy Bálint: Ómagyar nyelvecke újmagyaroknak
Ormai Eszter: Az Udvarhölgyek. Gyermekek egy barokk festményen mai szemmel	Kádár Anett Julianna: Miglior fabbro del parlar materno - Trubadúrok az Isteni Színjátékban
Szabó Franciska: Az alakrajz középfokú oktatásmódszertanának változásai 1778-tól napjainkig	Adorjáni Zsolt: Istennőcske az ölben. Gondolatok Kallimachos Artemis- himnuszához
Balázs Zsuzsanna: Bábok, maszkok, valóságrétegek: Luigi Pirandello és William Butler Yeats színháza	Domsa Zsófia: Változó halálképzetek a skandináv mitológiában a Völuspá című költemény alapján

14.40– Látogatás a Zsolnay Kulturális Negyedben

15.00–15.30 **IX. Művészeti szekció (PTE Művészeti Kar, Liszt terem)**

Szives Márton: A marimba igazi hangja - Keiko Abe gondolat-hangszere

15.30–17.00 *Séta a Zsolnay Kulturális Negyedben, Boltok Utcája, múzeumlátogatás*

18.30– Villányi vacsora és borkóstoló (indulás 18.30-kor a Corso Hoteltől)

NOVEMBER 19. SZOMBAT

08.30–9.30 Reggeli a hotelben

9.30–12.30 Párhuzamos szekcióülések

X. Közgazdaságtan (B épület 019-es terem) Szekcióelnök: Tóbi István	XI. Neveléstudomány (B épület 020-as terem) Szekcióelnök: Mayer Krisztina
Személyi László: Vállalati kultúra és teljesítmény	Jávorka Brigitta: A jövő kompetenciái
Berezvai Zombor: Lehetnek-e a hosszú távon veszteséges vállalatok is racionálisak? Egy Monte Carlo szimuláció eredményei	Kálbli Katalin: Integrált oktatási formában tanuló mozgáskorlátozott és látássérült diákok testnevelés órai részvételének jellemzői és szubjektív tényezői
Bakonyi Zoltán: Centralizáció és gazdasági ciklusok: miért központosítunk akkor is, ha már nem kéne?	XII. Műszaki tudomány, építészet (B épület 020-as terem) Szekcióelnök: Meccs Beatrix
	Mayer Martin János: Napenergia hasznosítása - a napelemes rendszerektől a naphőerőművekig
Pandurics Anett: Odüsszeusz és az árbóc - a nyugdíjcélú megtakarítások pszichológiája	Papp Olga: Szépészeti beavatkozások településeknek
Szatmári Alexandra: Az ATM-ek titkos élete	Szendrei Zsolt: Boltok/terek/Ajka
Radnai Márton: Tényleg elveszik a robotok az emberek munkáját?	Kóródy Anna: Mire jók a műemlékek? – Az épített örökség társadalmi szerepe
Sipos I. Róbert: Árazás kvantum lehűtéssel	Vukoszávlyev Zorán: Keresztről keresztre - A hazai katolikus templomépítészet identitás-keresése a Kádár-korszakban

12.30–13.30 Ebéd (Corso Hotel)

14.00–16.00 *Fakultatív sportprogram: Ismerkedés a párbajtőrözéssel. Aki szeretné kipróbálni a vívást és regisztrált a programra, normál sportruházatot (hosszúnadrág szükséges!), sportcipőt hozzon magával, a vívófelszerelést a helyszínen biztosítják*

ELŐADÁSKIVONATOK

Adorjáni Zsolt

Istennőcske az ölben. Gondolatok Kallimachos Artemis-himnuszához

Kallimachos hellenisztikus költő és filológus volt a Kr. e. 3. század Alexandriájában. Jóllehet hatása főként a római költőkre felbecsülhetetlen, jelentős terjedelmű életműve csak igen töredékes formában hagyományozódott a kései utókorra. Egyedül hat, klasszikus görög isteneknek címzett himnusza maradt fenn szinte érintetlenül, mert ezeket egy későantik szerkesztő-másoló néhány hasonló tartalmú művel foglalta egyetlen kötetbe, mely szerencsés módon átvészelte a történelem viszontagságait. Kallimachos himnuszaival a homéroszi isten-himnuszok hagyományát igyekszik megújítani megváltozott történelmi és kulturális környezetben. Ezek a nem túl terjedelmes költemények irodalmi szempontból rendkívül összetett és igényes alkotások. Jelenlegi kutatásaim gyakorlati célja teljes körű filológiai kommentár elkészítése a harmadik, Artemishez szóló himnuszhoz. Előadásom hallgatóságát azonban nem szeretném e munka technikai részleteivel untatni, helyette inkább élvezetes bevezetőt igyekszem nyújtani e himnusz világába, mely talán a leghumorosabb a gyűjteményből. Az első képben mindjárt egy bébi-istennő ágaskodik apja szakála után és selypítő hangon követelőzik...

Auer Ádám

Kérdő- és felkiáltójelek a gazdasági társaságok szabályozásában

A magyar Polgári Törvénykönyv (2013. évi V. törvény) Jogi személy c. könyve visszatért a korábbi kereskedelmi jogi szabályozás módszeréhez. A Ptk. 3:4. §-a szerint ugyanis a tagok bizonyos esetekben a létesítő okiratban eltérhetnek a Ptk. jogi személyekre vonatkozó szabályaitól. Természetesen a törvény felállítja azokat az általános korlátokat is, melyek az eltérés lehetőségét kizárják, de ez nem változtat azon, hogy a Ptk. főszabályként deklarálja a törvénytől eltérés lehetőségét. Mind a gyakorlat, mind a tudományos élet képviselői között éles vitát váltott ki ez a koncepcionális változás. Társaságalapítás, a társaság döntéshozatala, szervezetrendszerének működési mechanizmusai, a tagsági jogviszony tartalma – ezek a főbb területek, ahol már gyakorlati példák mutatják, hogy milyen előnyökkel vagy hátrányokkal jár a fenti főszabály. Az előadásomban olyan szempontokat vizsgállok meg, melyek segítenek abban, hogy állást foglaljunk a szabályozási technika bevezetésének helyességét illetően.

Bakó Tamás Béla

Néhány szó a cepstrumanalízisről

A cepstrumanalízis a 60-as években kifejlesztett jelfeldolgozási eszköz, amit gyakran használnak rezgésdiagnosztika és beszédfeldolgozás során. Hasznos tulajdonsága, hogy könnyen meghatározható vele egy adott jel alapperiódusa, illetve a segítségével külön lehet választani egy gerjesztő jel és a gerjesztett rendszer tulajdonságait.

A cepstrumanalízis alapképlete viszonylag egyszerű, azonban a megvalósítása számos buktatót tartalmaz. Például nem egyértelmű, hogy a cepstrumszámításhoz szükséges Fast Fourier Transzformáció és inverze esetén melyik pontnál és hogyan végezzük el a jelsorok normalizálását. Hiba esetén elnyomhatunk fontos frekvenciakomponenseket, illetve felerősíthetjük a mérési zajokat. Ez annyira nem egyértelmű, hogy a Brüel-Kjaer cég régebbi cepstrumanalízissel foglalkozó dokumentumaiban is találhatunk furcsa, hibás megoldásokat.

Az előadásomban részletesen ismertetem a cepstrumanalízis hasznos tulajdonságait és a számítás során előforduló hibákat, valamint összefoglalom a cepstrumanalízisnél használt hibás megoldásokat, és megmutatok egy lehetséges helyes számítási módszert.

Bakonyi Zoltán

Centralizáció és gazdasági ciklusok: miért központosítunk akkor is, ha már nem kéne?

Válság idején a vállalatok centralizálnak, hogy növeljék hatékonyságukat. Azonban a hatalomkoncentráció rövidtávú előnyei felülírják annak hátrányait. Másrészt, mivel a vállalatok hajlamosabbak felfordulás idején decentralizálni, ezért láthatjuk, hogy a szervezetek a gazdasági ciklusoknak megfelelően változtatják a centralizációjuk szintjét. Magyar és brit felsővezetőkkel készített interjúk alapján e tanulmány egy olyan elméleti modellt vázol fel, mely megmutatja, hogy egyes vállalatok miért hajlamosak az ideálisnál tovább fenntartani a központosítást. A megfelelő időben történő átstrukturálás által a szervezetek adaptációs előnyre tehetnek szert.

Balázs Zsuzsanna

Bábok, maszkok, valósággrétegek: Luigi Pirandello és William Butler Yeats színháza

Luigi Pirandello nevét viszonylag ritkán említik a William Butler Yeats életművére nagy hatást gyakorló szerzők között, pedig Yeats-hez hasonlóan Pirandello is egy olyan színházat hozott létre, melynek középpontjában a maszk, valamint az „én” dilemmái és társadalmi szerepekkel való küzdelmei állnak. Yeats első jelentős találkozása Pirandello színházával 1924-re vezethető vissza, amikor Dublinban előadták Pirandello IV. Henrik című darabját. Lennox Robinson kiemelkedő IV. Henrik alakítása maradandó benyomást tett Yeats-re, ugyanis IV. Henrik alakja és viselkedése testesíti meg legjobban Pirandello maszk-elméletét, amely új megvilágításba helyezte Yeats saját, maszkról alkotott elképzeléseit is. Előadásomban a kettejük színháza közötti, eddig kevés figyelmet kapott párhuzamokat szemléltetem: az übermarionett-szereplők alkalmazását és a különböző valósággrétegek egymásba ágyazódását. Bemutatom továbbá a hasonlóságokat aközött, ahogyan Pirandello modernizálta a hagyományos commedia dell'artét és ahogyan Yeats átdolgozta a középkori japán Nô-színház elemeit. Hasonló politikai és társadalmi jelenségektől és aggodalmaktól motiválva mindketten egy egészen újfajta nemzeti színházat teremtettek, amely ötvözte a hagyományt az újítással, egyúttal közelebb vitte az olasz és az ír színházat az európai avantgárdhoz.

Berezvai Zombor

Lehetnek-e a hosszú távon veszteséges vállalatok is racionálisak? Egy Monte Carlo szimuláció eredményei

Kutatásom kezdetén abból a kérdésből indultam ki, hogy miért vannak hosszú távon veszteséges vállalatok (olykor egész iparágak). Összeegyeztethető-e ez a racionális viselkedés feltevésével? A mikroökonómiai elmélet szerint rövid távon elképzelhetőek veszteségesen működő vállalatok, azonban hosszú távon ez nem történhet meg, hiszen a vállalat egyszerűen kilép az iparágból, ha folyamatosan veszteségeket könyvel el.

A hosszú távon veszteséges vállalatok problematikája az akadémiai kutatás homlokerében nem jelenik meg. Sok szerző kutatja, hogy miért vannak hosszú távon átlagon felüli nyereséget hozó vállalatok, de az ellentétes oldalt nem vizsgálják. Saját kutatásom során egy Monte Carlo szimulációs modellt építettem, amelyben egy elméleti iparág vállalatainak viselkedését modelleztem bizonytalan környezetben előre látható és előre nem látható keresleti és költségcsokkok mellett.

Eredményeim alapján a jövőben bekövetkező, előre nem várt sokkok okán elképzelhető, hogy hosszú távon is veszteséges lesz egy racionálisan működő vállalat/iparág. Modellfeltevésektől függően az összes eset kb. 5-10%-ában történt meg, hogy 10 éven át folyamatosan veszteséges volt a modellezett vállalat. Az eredmények robusztusságát bizonyítja, hogy a kritikus paraméterek (pl. be- és kilépési költségek, sokkok szórásai) nagymértékű változtatása esetén is pozitív maradt a 10 éven át tartó veszteséges működés valószínűsége.

A hosszú távú veszteségesesség oka, hogy a jövőben előre nem várt negatív sokkok követik egymást, így bár a vállalat ex ante arra számít, hogy nyereséges lesz, végül ex post mégis veszteséget kényszerül elkönyvelni. Kutatásom tudományos hozzájárulása, hogy megmutattam, hogy racionálisan működő vállalatok is lehetnek hosszú távon veszteségesek, ezáltal nem triviális, hogy az ilyen vállalatok menedzsmentje rossz döntéseket hozott és irracionálisan működtette vállalatát.

Bogdándi Virág

Kénhidrogén által vezérelt jelátviteli folyamatok molekuláris mechanizmusai

Doktori kutatásom a kénhidrogén (H₂S) által vezérelt jelátviteli folyamatok molekuláris mechanizmusaira irányul. Hosszú ideig a kénhidrogén csupán toxicitásáról volt ismert, mára azonban már elfogadott a fiziológiás folyamatokban betöltött szabályozó szerepe, melynek tanulmányozása dinamikusan fejlődő kutatási területté vált. Sajnálatos módon a megjelent közlemények tanulmányozásakor sokszor ellentmondásokba ütközhetünk, amelynek oka a biológiai hatás kiváltásáért felelős molekuláris mechanizmusok tisztázatlansága. Kutatócsoportunk a kénhidrogén által kiváltott biokémiai reakciókat a következő szempontok szerint tanulmányozza:

- Tiol-fehérjék működésének vezérlése és oxidatív stressz elleni védelme perszulfid funkciós csoportok keletkezésén keresztül
- Metalloenzimek funkcióinak vezérlése
- A szulfid és nitrogén-monoxid által vezérelt jelátviteli utak összefonódása

Kutatásom főként a hidrogén-szulfid és a nitrogén-monoxid által vezérelt jelátviteli utak összefonódására irányul. Irodalmi eredmények alapján ismert, hogy a két részecske kölcsönhatása egy kooperatív vérnyomásszabályozó aktivitást eredményez, amely a kutatások alapján gyorsabbnak és kifejezettebbnek bizonyult, mint az NO-donor molekulák hatása. A kísérleti eredmények alapján ez a vazorelaxáns aktivitás a H₂S és NO reakciójában keletkező nitrozoperszulfid (HSSNO) jelenlétéhez rendelhető. Kísérleteim során kétféle módszerrel is igazoltam, hogy a HSSNO jelenléte késleltetett perszulfidképződéshez vezet szabad tiolcsoportot tartalmazó fehérjéken, illetve intakt sejtes rendszerekben is. Ez a poszttranszlációs módosítás nem csekély jelentőségű, ugyanis enzimek esetében egy ilyen jellegű módosítás az enzimatis aktivitás erősítéséhez, vagy éppen gátlásához vezethet. Az említett kísérletek mellett a PTE-ÁOK Farmakológiai és Farmakoterápiai Intézetében egy együttműködés keretében vizsgáljuk a nitrozoperszulfid TRPA1 receptorokra kifejtett hatását, amely az eddigi eredmények alapján ígéretes projektnek bizonyul.

Csöndes Mónika

Vezető tisztségviselők – felelősség vagy biztosítás?

A gazdasági társaságok vezető tisztségviselőinek felelőssége a Ptk. hatályba lépése óta viták kereszttüzében áll. Ennek oka, hogy az új Polgári Törvénykönyv megújult felelősségi szabályai révén szigorodott a vezető tisztségviselők felelőssége. A Ptk. hatálybalépésével tapasztalható volt, hogy megélénkült a vállalkozások vezetői által okozott károkra kiterjedő felelősségbiztosítások iránt az érdeklődés. A biztosítási piacon a Ptk. hatálybalépését felkészülten várva több biztosító közzé is tette a vezető tisztségviselők és felügyelőbizottsági tagok felelősségbiztosítására vonatkozó általános szerződési feltételeit. Az előadásom során arról gondolkodom, hogy a szabályozás szigorodására tekintettel felvirágzó D&O felelősségbiztosítási konstrukciók mennyiben segítik, segíthetik a kárigények megtérülését.

Fábián Balázs

Altató hatású molekulák hatásmechanizmusának vizsgálata számítógépes szimulációval

Az orvostudományban alkalmazott altató hatású molekulák mindennapos használata ellenére még ma sem tisztázott teljesen a hatásuk mechanizmusa. A hatás leírására felállított elméletek alapvetően két nagy csoportba sorolhatók. Míg az első csoport, az úgynevezett fehérje-elméletek a sejtmembránban található fehérjékkel való kölcsönhatással magyarázzák a jelenséget, addig a második csoportba tartozó úgynevezett lipid-elméletek a membrán szerkezetének változását jelölik meg a hatás forrásaként. Az utóbbit látszik alátámasztani a kísérletileg megfigyelt, úgynevezett nyomás-reverzió jelensége is. Eszerint magas nyomáson csökken vagy éppen meg is szűnik az altató hatás. Munkánk során négy különböző altató hatású molekula (kloroform, dietil-éter, halotán, enflurán) viselkedését tanulmányoztuk egy modell-membránban, számítógépes szimulációk segítségével. Célunk olyan változások megfigyelése volt, amelyek mind a négy molekula esetén egységesen fellépnek, míg a nyomás növelése ellenkező irányú változásokat okoz, a nyomás-reverzió jelenségével összhangban.

Gér András László

Edóm története - az államiság kialakulása

Az ókori Közel-Keleten kialakuló vaskori államalakulatok első típusát ún. korai államoknak nevezzük. Edóm esetében e korai államról a bibliai hagyomány sajátos információi mellett bizonyos egyiptomi és asszír források is rendelkezésre állnak. A bibliai hagyományból a Genézis könyvében található sajátos „uralkodólista”, illetve a Deuteronomiumnak az izraelitáknak Edóm földjén való átkelésével kapcsolatos híradása emelendő ki. E mellé a később keletkezett Királyok Könyve egy megjegyzését említem, hogy ti. abban az időben (amikor Júda és Izrael állama már létezett) még nem volt királya Edómnak. A történeti munka később több háborús konfliktusról is megemlékezik a két testvérnép viszonyában.

Ezek az információk közvetve alátámasztják az ókortörténeti hipotézist az államberendezkedés több lépcsőben történő létrejöttéről. A Genézis 36. fejezete edómi nemzetségekről és nemzetségi vezérekről értekezik, mely az állam bizonyos korai szervezetségi fokára utal. A Deuteronomium híradása az izraeliták vándorlásáról és az edomiták által történt határzárról szól, melyre több korai prófétai szöveg is visszautal. A történeti emlékezet ezen elemei is valamiféle (több?)központú államszervezetet feltételeznek. A Pentateuchus forrásai mellé M. Weippert kutatása során feltárt egyiptomi források: helynevek, útleírások részletei illesztendők. E helynevek egy része a későbbi bibliai hagyományból ismert tulajdonnevekkel azonosítható. Így a bibliai szövegekben található „emlékezet” a korai Edómra valós történelmi tényeken alapul, melyet a sajátos szövegképzés felhasznált. A Királyok Könyve forrásai Edóm alávetett, vazallusi állapotáról és későbbi önálló külpolitikai manővereiről emlékeznek meg, melyekről a kor nagyhatalmának, Asszíriának királyi archívumai is említést tesznek.

Ilyen módon a bibliai és Biblián kívüli források segítségével felvázolható az edómi államszervezet kialakulása. Előadásomban a korai állam jellemzőiről és az erre utaló források értékeléséről lesz szó.

Hagymási Imre

Grafén nanoszalagok: úton a tranzisztor felé

A grafén 2004-es felfedezése óta már rengeteg cikk született különböző tulajdonságaival kapcsolatban. A hatalmas érdeklődést – többek között – a grafén különleges vezetési tulajdonságai indokolják, mivel az elméleti jóslatok alapján a mai elektronikai építőelemeknél jóval gyorsabbakat lehetne készíteni. Napjaink egyik fő kérdése, hogy a grafén miképpen használható fel a félvezetőiparban a hagyományos szilícium alapú tranzisztorok kiváltására. Ennek egyik fő akadálya az, hogy a tömbi grafén nem félvezető. Az előadásban egy lehetséges megoldást kínáló, kísérletileg is megvalósítható eszközről lesz szó, ami a grafén nanoszalagokon alapul, s az átfolyó áram kontrollálása mellett egyúttal az elektron spinjének manipulálását is lehetővé teszi.

Harsányi Szabolcs Gergő

A foci EB árnyékában – a média, Rio és az elvárások terhe a sportolókon

A labdarúgás a legnépszerűbb sportág a világon. Amellett, hogy a magyar foci alapvetően a többség által le van sajnálva, még mindig többen járnak magyar meccsre, mint a hazai sportesemények döntő többségére. Ha pedig a nemzetközi szintésre gondolunk, emlékezhetünk arra: a foci EB alatt milyen sokan vonultak az utcára úgy is, hogy nagyrészüket nem jár rendszeresen focimeccsre. A fentieket tükrözik a tévés nézettségi adatok, ahogyan az is, hogy a foci EB-hez képest az olimpia nézettsége alacsonyabb volt (Szász Emese aranyérme után sem kellett lezárni a körutat), a paralimpiáé pedig érthető módon még annál is kisebb érdeklődésre tart számot.

Tovább folytatva a fenti gondolatmenet, kiemelném a média felelősségét két példán keresztül. 1. Amikor Szász Emese a nyolcaddöntőben vívott az olimpián, az M4-en nagyrészt magyarokat nem érintő úszóselejtezők mentek, közben az M5-ön Diósgyőr-Honvéd labdarúgó mérkőzés. 2. Amikor egy magyar paralimpikon asztaliteniszező magyar idő szerint délután elődöntőt játszott, az M5-ön látásukban korlátozott férfiak 5 az 5 elleni labdarúgótornájának Marokkó-Irán mérkőzése ment felvételről(!), az M4-en Csákvár-Szolnok NB II-es labdarúgó bajnoki.

Előadásomban egyrészt a média felelősségét szeretném taglalni a sportágak tekintetében. Másrészt sportolók esetein, példáin keresztül veszem számba hogyan hat a hirtelen jött népszerűség (vagy annak hiánya) a sportolóra, ebben pedig hogyan segíthet a sportpszichológus. Hogyan küzdhet meg a sportoló azzal a teherrel, amit az olimpia nagy anyagi tétje rak rá, hiszen a győztes 35 millió forintot és életjáradékot kap (paralimpikonok esetében ennek a felét), míg mondjuk a 9. semmit?

Hohmann Balázs

A hatósági eljárás nyilvánossága

A közigazgatástól évtizedek óta várt nyitott jelleg megköveteli, hogy a hatósági eljárás nyilvánossága mind szélesebb körben biztosított legyen, amellett, hogy az ügyfelek is védve legyenek adataik illetéktelen kézbe kerülésétől.

A hatósági döntéshozatal és egyéb atipikus eljárások alapvető jellemzőjének volt tekinthető az elmúlt évszázadokban azok rendkívüli zártsága, s ebből adódó merevsége.

A materiális értelemben vett hatékony eljárás elérése érdekében azonban napjainkban a hatóságoknak egyre nagyobb figyelmet kell szentelniük a kommunikáció élénkítésére, melyet az ügyfelekkel, illetve az egyéb érdekeltekkel kapcsolatban folytatnak.

A hatósági iratokba való betekinthezőség, a civil szervezetek társadalmi csoportok képviselőjére jogosító ügyféli jogállással való felhatalmazása, a döntéshozatali formák diverzifikálása és egyes különleges hatósági eljárás-típusok (pl. hatósági ellenőrzés) nyilvánosságának biztosítása hozzásegítheti az egyes hatósági szerveket ahhoz, hogy precízebb, a jogszabályi keretek között legmegfelelőbb döntést hozzák meg, s annak érvényesülését is mind magasabb szinten szolgálják.

A kutatás és az annak eredményeit tartalmazó előadás a fenti lehetőségek hazai jogrendszerben való érvényesülésével, a nemzetközi jó gyakorlatok átültethetőségével foglalkozik.

A kutatás, az előadás és a konferenciaközlemény az Emberi Erőforrások Minisztériuma Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készül.

Huszthy Bálint**Ómagyar nyelvlecke újmagyaroknak**

Az ómagyar nyelvállapotról korántsem tudunk annyit, mint tudhatnánk, ugyanis ómagyar kori kódexeink zöme megsemmisült a mohácsi vész következtében. A magyar nyelvtörténet ómagyarnak nevezett korszakát így a honfoglalás és az utóbbi történelmi katasztrófa között tartják számon a nyelvtörténészek. Ebből a korból nagyjából félszáz magyarul írt kódex maradt ránk, ami alig néhány százaléka a korábbi magyar szövegkincsnek. Előadásomban pár ezek közül kiválasztott kódex alapján igyekszem rekonstruálni az ómagyar nyelvállapot főbb vonásait, elsősorban grammatikai és szóhasználati szempontból.

Hogy miért fontos ezt tudni? Főként azért, mert szép, ám nem kevés gyakorlati haszna is van: elsősorban bölcsészeknek (főleg nyelvészeknek, irodalomároknak és történészeknek); másodsorban azonban bárki más számára is értékes lehet az így nyert tudás. Először is meglepő tapasztalni, hogy az ómagyar ma is teljesen érthető, holott sok európai nyelv középkori állapota érthetetlen a mai beszélők számára. Továbbá választ nyerhetünk egyes „rég tudni óhajtott” nyelvi kérdéseinkre is: például kiderül, hogy a 'vemhes' szó az azóta kihalt 'vehem'/'csikó' főnévből ered; az 'oroz' ige szótöve az 'or'/'tolvaj' szó (ennek többes száma az 'orvok'); a 'néember' és az 'asszonyállat' akkoriban nem számíthattak sértő kifejezésnek, ha első bibliafordításainkban Jézus is így szólítja Szűz Máriát.

Nem utolsó sorban pedig rendkívül szórakoztató is tud lenni az ómagyar: számos ma is használt szó ugyanis gyakran más értelemben volt használatos a középkorban: az 'ápol' ige annak idején 'csókol'-t jelentett (vö.: „Júdás, ápolattal áruod el Embernek Fiát?”), a 'rokon' szó eredetileg azt jelentette, hogy 'közel' (vö.: „Vala kedig Betánia rokon Jeruzsálemhez.”); illetve volt a magyarban olyan birtoklást kifejező ige, mint amilyen az angol 'have', a német 'haben', az olasz 'avere': mégpedig a 'vall' (vö.: „Mert minden vallónak adatik, és bőveltetik, attól kedig, ki nem vall, és az, melyet vall, elvetetik őtöle.”).

Jávorka Brigitta

A jövő kompetenciái

A számítógépek jelenléte a mindennapjainkban rengeteg új lehetőséget biztosít számunkra, azonban legalább ugyanennyi új elvárást is támaszt. Fokozatosan kerülnek különböző kutatások célkeresztjébe azok az új kompetenciák, amelyek a digitális világ velejárói. A digitális írástudás és analfabetizmus, a digitális bennszülöttek és bevándorlók kifejezések bizonyára mindenki számára ismerősek, de elég sok helyen felbukkan a kritikus gondolkodás, az információs műveltség és a személyes információszervezés kérdése is.

Előadásom célja egy átfogó kép alkotása, amely során gyakorlati példákon keresztül ismertetem és hasonlítom össze a terület különböző fogalmait, illetve a kompetenciákkal kapcsolatos mérési módszereket, a fontosabb hazai és külföldi kutatásokat.

Külön figyelmet szentelek a főleg délkelet-ázsiai digitális intelligencia (DQ) projektekre, amely csak mostanában kezdi bevezetni ezt az összetett fogalmat a köz- és digitális oktatás gondolkodásába. Ez a modell teljesen más megközelítéssel dolgozik, mint az Európában megszokottak, a tudás és ismeretek mellett a digitális képességeket olyan emberi értékekből gyökereztetni, mint a tisztesség, a tisztesség, az empátia és a megfontoltság. A magyar kormány a 2014-2020-as ciklusra szóló Nemzeti Infokommunikációs Stratégiában lefektette, hogy a cél 40% alá csökkenteni a felnőtt lakosság körében a digitális írástudatlanok arányát. Az Eurostat jelentése alapján pedig az EU27-ek polgárai között a 24 éven alattiak és felettiak közötti generációs rés miatt komoly különbségek tapasztalhatók a digitális kompetenciák területén. A témában való tisztánlátás tehát igencsak sürgető, az új szemléletmódok pedig új, talán sikeresebb megoldásokat szülhetnek.

**Jedlovsky-Hajdú Angéla, Juhász Ákos, György,
Molnár Kristóf**

Ezüstös szálak, avagy öljünk bacikat

A biokompatibilis és biodegradábilis polimer mátrixok kutatása napjainkban nagymértékben megnőtt az igen változatos felhasználási lehetőségeik miatt. Elektromos szálhúzással nagy mennyiségben, olcsón előállítható olyan mesterséges polimer térháló, mely mikro és nanométer átmérőjű szálak véletlenszerű elrendezéséből épül fel. A nanoszálak rendszer mindazon követelményeknek megfelel, amelyeket a természetben előforduló szövetek támasztópilléreivel szemben támasztanak. A polimer gélszálak nagy mennyiségű folyadék felvételére képesek, melyben a molekulák szabadon mozoghatnak és a sejtek közötti anyagtranszport létrejöhet, így alkalmasak lehetnek sejtek tenyésztésére, szövetek pótlására.

Az ezüst nanorészecskéket tartalmazó mesterséges hálórendszerek a sebfedések között nyithatnak egy új irányvonalat. Súlyos égési sérülések esetén fontos az adott területen megtartani a folyadékot, hogy a seb ne száradjon ki, lokálisan megakadályozni a fertőzések kialakulását és ezzel párhuzamosan az adott területen csökkenteni a fájdalmat.

Így összességében, ha sikerül előállítanunk egy polimer gélszálakból felépülő rendszert, mely képes nagy mennyiségű folyadék megkötésére, ezüst nanorészecskéket tartalmaz, mely antibakteriális hatású, és a részecskék felületére fájdalomcsillapító hatóanyagot kötünk, akkor létre tudunk hozni egy olyan multifunkcionális sebfedést, mely az égési sérültek számára mindazt tartalmazza, ami nagymértékben elősegítené a szövet regenerálódást, növelné az életminőséget és csökkentené a gyógyulás során kialakuló diszkomfortérzetet.

Kádár Anett Julianna

Miglior fabbro del parlar materno – Trubadúrok az Isteni színjátékban

A Dante Alighieri által ismert trubadúrok közül általában csak Sordellót és Casellát említik az elméletírók. Az én célom bemutatni az Isteni színjátékban szereplő összes trubadúrt historikus szempontból, és bemutatni, Dante mit emelt ki munkásságukból, jellemükből, illetve egyes esetekben mit adott hozzá. A műben szereplő összes trubadúr valós személyiség. Ezen személyiségeket a kortárs költők részben másképp ítélték meg, mint Dante. A költő kiemel olyan részleteket is, melyeknek a korabeli közönség és költőtársak részére nem volt jelentőségük. A trubadúrlíra megszületéséhez mintegy 100 éves út vezetett. Elődje a giullarék éneke. Ezek a dalnokok társadalmilag jóval alacsonyabb szinten helyezkedtek el, mint későbbi utódaik. A kirekesztett életnek talán egyetlen pozitívumaként szabad életet éltek, nem függtek egy személytől. Ennek a szabad életnek a végét jelentette, amikor az 1300-as évek végén az énekmondók helyet kaptak a városokban, és megalapították az első muzsikuscéheket. Így foglaltak helyet a középkorban egyre inkább megszilárduló társadalmi szerkezetekben, előbb a lovagi és feudális rendszerben, majd a polgári és udvari életben. Így a trubadúrok társadalmi rétegébe kerültek költők alsóbb rétegekből, mint az udvari bolondok, utazó énekmondók, valamint felsőbb rétegekből is, mint például Folquet de Marseille, aki gazdag kereskedőcsaládból származott, ám inkább a művészi pályát választotta. A trubadúrlíra nyelve francia nyelvterületeken egy egységes költői nyelv, az okszitán. Dante A nép nyelvén való ékesszólásról (De vulgari eloquentia) című értekezésében kategóriákra osztja a nép nyelvén írt költeményeket témájuk szerint. Három fő témát határoz meg: amorum probitas, amore accensio és directio voluntatis. A kategóriákra példákat is citál, egy-egy trubadúrt verssorral együtt. Ezek a trubadúrok az Isteni színjátékban is megjelennek.

Király Péter

Egyéni stratégiák polgárháborús környezetben

Az elmúlt két évben az európai, illetve a magyar közbeszédben és politikai napirendben kiemelkedő helyet elfoglaló menekültválság/migrációs válság kapcsán kiemelt figyelem fordult a nemzetközi migráció, különösen a fegyveres konfliktusok sújtotta övezetekből érkező migráció iránt. Eme diskurzus egyik vetületeként hasonlóan kiemelt érdeklődés irányul a radikalizáció, valamint a potenciális terrorista-rekrutáció kérdéskörére is. Ugyanakkor a média által formált közgondolkodásban kevesebb figyelem övezi azt a tényt, hogy még olyan nagyarányú migrációs hullámot indító konfliktusok esetén, mint a szíriai polgárháború, az otthonukat elhagyók jelentős része az országon belül marad, illetve másik jelentős részük a politikai-gazdasági helyzet ellenére sem hagyja el otthonát. A belső fegyveres konfliktusok mikro- és makroszintű kutatását összekapcsolni szándékozó kutatási irányzat az elmúlt években fordult a korábban egyszerű kombattáns/elszenvedő civil dichotómiában való értelmezéstől a hasonló konfliktusokban jelenlevő egyéni túlélési és érvényesülési stratégiák vizsgálata felé. Az előadás egy jelenleg még kezdeti fázisban levő kutatás keretében röviden, történeti és jelenkori példákkal ismertetve mutatja be a naprakész szakirodalomban ismert „civil” túlélési stratégiák sokrétűségét egy konfliktusövezetben a meneküléstől kezdve a fegyveres semlegességen és önálló szervezetalakításon keresztül a létező csoportokhoz való csatlakozással bezárólag.

**Kirschweng Balázs, Tátraaljai Dóra, Földes Enikő,
Pukánszky Béla**

A dihidromiricetin és kvercetin feldolgozási stabilizáló hatékonyságának összehasonlítása Phillips típusú polietilénben

A poliolefinek feldolgozása során jelentkező degradációs folyamatokkal szemben stabilizátorok alkalmazásával lehet védekezni. Az iparban elterjedten használt szintetikus, gátolt fenolos antioxidánsok hatékonyan szorítják vissza a feldolgozás körülményei között lejátszódó gyökös folyamatokat. A stabilizálandó polimerben rosszul oldódó, kismólsúlyú stabilizátorok viszont kidiffundálhatnak a felhasználás során a termékből. Noha ezek a vegyületek csak klinikai engedélyezést követően kerülhetnek az élelmiszereinkkel érintkező műanyag termékekbe, a stabilizátorok reakciótermékeinek emberi szervezetre gyakorolt hatása máig nem tisztázott. Emiatt a természetes antioxidánsok feldolgozási stabilizátorként való alkalmazásának lehetősége felkeltette a tudományos érdeklődést. Korábbi kutatásunk során a flavonoidok közé tartozó kvercetin (1/a ábra) természetes antioxidáns feldolgozási stabilizáló képességét vizsgáltuk, és összevetettük egy iparban gyakran alkalmazott szintetikus antioxidánséval, aminél hatékonyabbnak találtuk. A kvercetin ugyanakkor jelentősen elszínezte a polimert. Aktuális kutatásunk során a flavonoidok közé tartozó dihidromiricetin (1/b ábra) stabilizáló képességét vizsgáltuk meg és hasonlítottuk össze a kvercetinével.

A Phillips típusú, nagysűrűségű polietilénhez stabilizátor csomagokat adagoltunk, amik 0-500 ppm természetes antioxidánst és 1000 ppm Sandostab PEPQ szekunder stabilizátort tartalmaztak. A keverékeket nagysebességű porkeverőben homogenizáltuk, majd egycsigás extruderen hatszori degradatív extrúzióval dolgoztuk fel, majd minden feldolgozási lépést követően mintát vettünk. A funkciós csoportok mennyiségében bekövetkező változásokat FTIR mérésekkel, a polimer ömledék viszkozitásának változását MFI meghatározással, a maradék termooxidatív stabilitást oxidációs indukciós idő (OIT) méréssel, a színváltozásokat pedig sárgasági index (YI) méréssel jellemeztük.

Kóródy Anna Nóra

Mire jók a műemlékek? – Az épített örökség társadalmi szerepe

Az épített örökség – viszonylag könnyen megfogható történelmi, illetve kulturális jelentőségén túl – számos további jelentésréteget is hordoz és tagadhatatlan társadalomformáló szereppel bír. Az előadás gyakorlati példákon keresztül az épület-rehabilitációk társadalmi szerepének sajátos szempontjait emeli ki, hangsúlyozva az épített örökség mai felhasználásának, átalakításának jelentőségét és lehetőségeit. A történeti épületek és a történeti városszövet megőrzése, illetve a mai használatba való beemelése számos olyan pozitív környezeti, gazdasági és társadalmi következménnyel jár, ami új építésű projektek esetében sokkal nehezebben biztosítható. A rehabilitációk fokozatos előterbe kerülése tehát elsősorban nem csak gazdasági megfontolásokra vezethető vissza – bár a 2008-as világválság jelentős impulzust adott a folyamatnak –, hanem fontos szerepet játszottak a társadalompolitikai okok is.

Az épített örökség vonatkozásában a társadalmi szerep egyik elsődleges megjelenési területe a történeti épületek kulturális többletjelentése által formált helyi identitás. Az épített örökséghez kapcsolódó beavatkozások – a különböző társadalomtudományi kapcsolódási pontok és a történeti folytonosság révén – megjelenítik a hely karakterét, miközben szemléletformáló elemként a helyi közösség önképe szempontjából is meghatározó szereppel bírnak. A városszöveti folytonosság–illeszkedés vizsgálata arra mutat rá, hogy a mai használatba átmentett épített örökség az általa hordozott konnotációs tartalmakon túl pusztán fizikai jelenlétével is gazdagítja a várost, térbeli és egyúttal időbeli orientációs pontokat nyújtva a helyi közösségnek. A használati folytonosság–funkcióváltás kérdésköre (az egyes funkció típusok állandósága, illetve dinamikus változása) pedig közvetlenül reflektál a társadalom átalakulásaira.

Kovács Imre, Bleier Norbert

A gímszarvas (*Cervus elaphus*) korbecslése – célok, lehetőségek és korlátok

A gímszarvas (*Cervus elaphus* L., 1758) a magyar vadgazdálkodás számára kulturális és gazdasági szempontból egyaránt kiemelkedő jelentőségű vadfaj. Az egyedek korának becslése a vadbiológiai kutatás, a vadgazdálkodási tervezés (okszerű vadgazdálkodás, korszerkezet szabályozása), valamint – bikák esetében – a trófeabírálat szempontjából is fontos.

Az élő egyedek korbecslése a megjelenésük és viselkedésük bizonyos elemeinek együttes figyelembe vételével lehetséges, bár kevésbé megbízható. A korbecslés során alkalmazható szempontok köre a terítékre hozatal, illetve a trófea kikészítése után egyes csonttani képletek feltárással jelentősen kibővül. Az elejtett vad korbecslésére laboratóriumi módszerek is alkalmazhatók, mint a metszőfogak pótdentin rétegeinek és a zápfogak cementzónáinak számlálása. Utóbbi a nagy mintaszámon alapuló nemzetközi kutatási eredmények szerint a legpontosabb és legkevésbé torzított módszer, amely nem mutat a kor változásával összefüggésben álló hibát.

A tudományos diákköri munkám során felhasznált – 18 gímbikától származó – minták vizsgálatával célkitűzésem volt a zápfogak cementréteg-számlálásán alapuló korbecsléseim és a trófeabírálat, illetve az elejtőt kísérő hivatásos vadászok korbecsléseinek összehasonlítása, továbbá az állkapcsón és egyes fogakon felvehető méretek és az életkor változása között fennálló kapcsolat tanulmányozása. Eredményeim alapján a saját cementzóna-számlálásom egyik más korbecsléssel sem volt statisztikailag kimutatható kapcsolatban. Megállapítottam, hogy a foghézag és a rágófogsor hosszának mérése vagy ezek aránya nem alkalmas a korbecslési eljárásban való használatra. Az I1 fogak fogkorona magassága és teljes hossza, ezek aránya, ill. a két I1 fog koronáinak együttes szélessége a cementrétegek alapján végzett korbecsléssel statisztikailag igazolható lineáris kapcsolatban állt. Az M3 fogak esetében sem az első, sem a második ív koronamagassága nem volt statisztikailag igazolható kapcsolatban a cementzónás korbecsléssel.

László Balázs

A király közjogi állásának alapvonásai az Árpád-korban

Az Árpád-házi királyok uralkodását a korlátlan egyszemélyi uralommal szokás azonosítani. Ezzel szemben a király közjogi állását meghatározó jogi szabályok összessége, az úgynevezett királyi jog (ius regium) vizsgálata árnyaltabb képet adhat a korabeli Magyarország közjogi berendezkedéséről.

Kiemelendő, hogy a modern kor jogi fogalomrendszere, jogi jelenségei nem illeszthetők rá sematikusan az Árpád-kor kialakulóban lévő államszervezetére. Mégis, a napjainkban használatos – és többségében a laikusok számára is ismert – fogalomrendszerben kívánom bemutatni a korabeli törvényhozás, (állam)igazgatás, bíráskodás és más királyi jogok alapvető vonásait.

Az elemzés során érdemes megvizsgálni az állam működtetésében kiemelkedően fontos területek (tevékenységek) középkori és mai értelmét, azok jellegét. Ennek során sikerülhet feltárni az egyes közjogi jelenségek Árpád-kori tartalmát, azok különbözőségét napjaink demokráciáinak működésétől, ugyanakkor a korabeli jelenségek érthetővé válhatnak a modern kor embere számára. Ekként pedig – kellő körültekintés mellett – a modern jogi fogalomrendszer használata nem válik szakszerűtlenné a XI-XIII. század jogtörténeti szempontú vizsgálata során, és érthetőbbé, érdekesebbé teheti a magyar jogtörténet diszciplínáját.

A fenti fogalmi rendszerben tartalmilag az alábbi három kérdésre kereshetünk választ. Először is: Vajon létezett-e a hatalomgyakorlási formákban, tevékenységekben megjelenő funkcionális hatalommegosztás az erre vonatkozó közismert (XVIII. századi) eszmerendszer forradalma előtt? Másodszor: Vajon voltak-e korlátai az Árpád-házi királyok hatalmának, és ha igen, melyek lehettek ezek? Végezetül: Értelmezhető-e, és ha igen, miként értelmezhető az Árpád-kor uralkodóinak alkotmányozó hatalma?

Máté Klaudia

A tájelemek tájképi, kulturális, ökológiai és gazdasági jelentősége

Mitől jellegzetes és összetéveszthetetlen a badacsonyi táj? Miért mosolyodunk el egy hortobágyi gémeskút láttán? Mitől válik kedvessé és felejthetetlené gyermekkori kedvenc játszóhelyünk? Környezetünk számtalan olyan alkotóelemből áll, melyeknek önmagukban nem tulajdonítunk nagy jelentőséget, jelenlétükkel azonban nagyban hozzájárulnak a tájidentitás, az „otthon-érzés” kialakulásához, mindemellett ökoszisztéma-szolgáltatásaikkal folyamatosan az emberi jóllétet támogatják.

A tájelemek a táj alapvető alkotórészei, amelyek lehetnek természeti és társadalmi keletkezésűek. A természeti keletkezésű tájelemek meghatározzák az adott táj karakterét, gyakran állnak természetvédelmi oltalom alatt, emellett ökológiai értékük is jelentős. A társadalmi keletkezésűek közé tartoznak azok a táji értékek, amelyek védelmét hazánkban törvények és jogszabályok, nemzetközi szinten pedig az Európai Táj Egyezmény írja elő. A tájértékek fontos szerepet töltenek be a helyi lakosság életében, ami az identitástudat és a helyben maradás erősítésében nyilvánul meg.

Az Európai Unió Közös Agrárpolitikájának (KAP) részeként a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot pontjai között a tájelemek védelme is helyet kapott, emellett a KAP 2014-es reformjának egyik bevezetett újításaként az ún. zöldítésben kiemelt szerepet kaptak az ökológiai fókuszterületek, köztük a tájelemek. De mik is valójában ezek az egyre nagyobb jelentőséggel bíró tájelemek, és hogyan járulnak hozzá mindennapjainkhoz? Előadásomban e kérdésekre adott válaszokkal engedek bepillantást a tájépítészet és a táj kutatás különös, nem mindennapi világába.

Máté Zsolt

Az 1956-os magyar menekültek az amerikai magyar sajtó tükrében, 1956-1957

Előadásomban a korabeli amerikai magyar sajtón keresztül mutatom be az 1956-os magyar forradalmat és az azt követő menekültválságot. A téma újszerű, mivel az amerikai magyar sajtó használata és kutatása eddig elkerülte a történészek figyelmét, s ezért egy új szemszögből vizsgálhatjuk a 60 évvel ezelőtti magyar események történetét.

Amerikában több mint egymillió ember vallotta magát magyarnak a forradalom idején, s az ország több pontján adtak ki magyar nyelvű lapokat. Én több mint egy tucat, az Amerikai Magyar Alapítványnál gyűjtött sajtóterméket vizsgállok az 1956. október és 1957. május közötti időszakban. Előzetesen kijelenthető, hogy az 56-os forradalom eseményeiről rendszeresen, többször képekkel számoltak be az újságok. A szovjet beavatkozást mélységesen elítélték, ahogyan az amerikai kormányzatot is, amiért az nem segítette eléggé hazánkat. Egyúttal, amint 1956. november második felében megérkeztek az első magyar menekültek, minden tőlük telhető eszközzel segítették őket az amerikai magyarok. A lapok például segélyszervezetek felhívásait közölték, s nagyobb példányszámban jelentek meg.

Mayer Krisztina

Temperamentum- és karaktertípusok, valamint a teljesítménymotiváció összefüggése a kockázatkereső magatartásformákkal

Kutatómunkám célja az volt, hogy két aspektusból közelítsek a kockázatkereső magatartásformákhoz. Ezek a teljesítménymotiváció, valamint a temperamentum- és karakterfaktorok.

Feltételeztem, hogy az általam vizsgált kockázatkereső csoportok – proszociális kockázatvállaló (tűzoltók), antiszociális kockázatvállaló (erőszakos bűncselekmény elkövetők) és extrém sportoló (ejtőernyős, vadvízi evezős, stb.) – jelentős különbséget mutatnak a temperamentum- és karakterfaktoraikban, valamint a teljesítménymotivációjuk tekintetében. Vizsgálatomban 495 fő vett részt, amelyből 170 fő proszociális kockázatvállaló, 194 fő antiszociális kockázatvállaló, 71 fő extrém sportoló és 97, illetve 60 fő kontrollszemély volt. Kutatásom módszerei a következők voltak: A teljesítménymotiváció vizsgálatára az AMS-R kérdőívet használtam. A temperamentum és karakter vizsgálata a Cloninger-féle Temperamentum és Karakter Kérdőív (TCI) Rózsa és munkatársai által adaptált magyar változatával történt. A legjelentősebb eredmények a következők: Az extrém sportolók szignifikánsan magasabb értékeket értek el az Újdonságkeresés faktorában, míg a proszociális kockázatkeresők a Jutalomfüggőség faktorában. Az antiszociális kockázatkeresők szignifikánsan alacsonyabb értékeket produkáltak az Önirányítottság és az Együttműködés faktorában. A teljesítménymotivációval kapcsolatban azt tapasztaltam, hogy elsősorban a Távolítás, azaz a kudarcckerülés esetében különböztek egymástól a kockázatkereső csoportok.

Mayer Martin János

A napenergia hasznosítása – a napelemes rendszerektől a naphőerőművekig

A megújuló energiaforrások és ezen belül főként a legnagyobb potenciállal rendelkező napenergia minél nagyobb arányú hasznosítása napjaink fontos célkitűzései közé tartozik. A napsugárzás hő- és villamos energia termelésére egyaránt felhasználható, melyek közül kutatásom során a villamos energia előállításának lehetőségeit vizsgáltam. Ennek legismertebb módja a napelemek alkalmazása, melyek segítségével a sugárzás közvetlenül villamos energiává alakítható. A napelemes rendszerek viszonylagos egyszerűsége és folyamatosan csökkenő bekerülési költsége egyre szélesebb körű elterjedéshez vezet a háztartási kiserőműtől egészen a nagyerőművi méretig. A naphőerőművekben közvetett energiaátalakítás valósul meg, melynek során a sugárzást első lépésben hővé alakítják, majd a hagyományos hőerőművekhez hasonló módon ebből termelnek villamos energiát. A jó hatásfokú energiaátalakításhoz szükséges magas hőmérsékletet a sugárzás tükrök általi koncentrálásával érik el, leggyakrabban parabolavályús kollektorokat vagy naptornyot alkalmazva. A naphőerőművek drágábbak és összetettebbek a napelemes rendszerekhez képest, nagy előnyük azonban a hő formájában történő gazdaságos energiatárolás lehetősége, ami lehetőséget biztosít a kiadott teljesítmény szabályozására és a naplemente utáni energiatermelésre is, szemben a tároló nélküli napelemek sugárzástól függő teljesítményingadozásával. A két technológia összehasonlításához és értékeléséhez fontos ismernünk az éves szinten megtermelhető villamos energia várható mennyiségét, melynek előrejelzésére modell alapú számítógépes szimulációval van lehetőség. A modell bemenetei az erőmű működését leginkább befolyásoló napsugárzás és környezeti hőmérséklet, melyeket több év mérési adataira épülő adatbázisok alapján vehetünk figyelembe. A megfelelő pontosságú modellek a várható energiatermelés becslésén túl az erőművek egyes részeinek optimalizálására is felhasználhatóak. Az egyes technológiák eltérő jellegzetességei alapján az is eldönthető, hogy adott földrajzi hely, illetve műszaki és gazdasági körülmények esetén melyik erőműtípust érdemes előnyben részesíteni.

NOV. 19. SZOMBAT | 10:20 | B020 TEREM

Mecsi Beatrix

Az arhatok és ábrázolásuk Kelet-Ázsiában

Gyakran találkozhatunk a kínai, koreai és japán művészetben buddhista szenteket, vagyis arhatokat ábrázoló képekkel és szobrokkal. Ezek általában 16, 18 vagy 500-as csoportokban ábrázolják e különös külsejű figurákat. Előadásomban az arhatok megjelenését, buddhizmusban betöltött szerepüket, ezek változásait vizsgálom, különös tekintettel a vizuális megjelenésükre Kínában, Koreában és Japánban. Bemutatom, hogy hogyan kapcsolódik a Csan buddhizmus alapítójának, Bódhidharmának alakja és Korea buddhista kolostorainak rejtélyes magányos szent ábrázolása ezen arhatok koncepciójához és ábrázolásaihoz. Ez utóbbi valószínűleg nem más, mint a történeti Buddha egyik első tanítványa, Pindola ábrázolása a már a neokonfucianizmus hatása alatt lévő Koreában, akiről a 20. század elején úgy gondolták, hatással lehetett az Európában különösen a 16. században népszerű „bolygó zsidó” legendájának kialakulására.

Mezőfi László, Nagy Csaba, Markó Viktor

Almaültetvények lombozatlakó vadászpókjainak táplálkozási preferenciái

A pókok generalista polifág predátorok. Realisztikus becslések szerint, élőhelytől függően, hektáronként akár 200 kg-nyi ízeltlábút is elfogyaszthatnak egy év alatt, így a pókok fontos ökológiai szerepet töltenek be mint a rovarok és egyéb gerinctelenek predátorai. Gyümölcsültetvényekben a pókok alkotják a legnagyobb faj- és egyedszámú ragadozó makro-arthropoda együttest. Gyakoriságuk ellenére azonban kevés ismerettel rendelkezünk számos pókfaj ökológiájáról és ezzel összefüggésben kártevőkorlátozó képességéről. Munkánk egyik célkitűzése, hogy meghatározzuk almaültetvényekben a potenciális jelentőségű pókfajokat, és adatokat szolgáltatassunk zsákmányspektrumukról. A vadászpókok természetes zsákmányspektrumát Magyarország legjelentősebb almatermesztő körzetében, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében mértük fel. Itt 2014-ben, 2015-ben és 2016-ban számos ökológiai almaültetvényben több alkalommal is vizuálisan vizsgáltunk át fákat, illetve kopogtatásos módszerrel is gyűjtöttünk táplálkozó vadászpók egyedeket. A táplálkozó egyedektől elvettük a zsákmányt, a pókot és a prédát egyaránt identifikáltuk, majd elemeztük a pók-zsákmány párok morfológiai, méretbeli adatait. A lombozatlakó vadászpók együttes zsákmányspektrumát vizsgálva megállapítottuk, hogy a vadászpókok legnagyobb arányban növényvédelmi szempontból indifferens szervezetekkel táplálkoznak, és nagyobb arányban fogyasztanak kártevőket, mint hasznos szervezeteket. A kártevők közül a növénytetvek (Sternorrhyncha) alrendjébe tartozó fajok, míg a hasznos szervezetek közül legnagyobb arányban különböző pókok zsákmányolását figyeltük meg. A pókfaj és a vadászstratégia függvényében azonban a zsákmányspektrum összetétele jelentős különbségeket mutathat, mind fajonkénti, mind méretbeli összetételét tekintve. Megfigyeléseink szerint növényvédelmi jelentősége elsősorban a *Philodromus* spp., a *Clubiona* spp. és a *Cheiracanthium* spp. fajoknak lehet. Vizsgálatainkat az OTKA (K112743) támogatta.

Molnár Anna

Betekintés a daganatok kialakulásának molekuláris hátterébe

A különböző daganatok kiemelkedően nagy számban fordulnak elő, napjaink egyik legsürgetőbb és legintenzívebben kutatott betegségei. Kialakulásuk megismerése, feltérképezése és megértése új terápiás kezelési módok kifejlesztéséhez és a meglévők hatékonyságának növeléséhez járulhat hozzá. A daganatok kialakulásában szerepet játszó molekuláris mechanizmus vizsgálatok a normál sejtekhez viszonyítva keressük a változásokat.

A sejtekben bonyolult fehérjehálózatokon keresztül valósul meg a sejten belüli folyamatok szabályozása. A daganatsejtekre jellemző, hogy adott szabályozófehérjék túlzottan vagy kevésbé aktívak az egészséges sejtekhez képest. Például vastagbél-daganatokban az ún. mTOR nevű fehérje mutat fokozott aktivitást a normálhoz képest, és így az általa szabályozott sejtleletani folyamatok (sejtosztódás, túlélés, stb.) is felpörögnek. Ennek révén a sejtek többször fognak osztódni, nem pusztulnak időben és ezáltal nem normális sejtfelhalmozódás, azaz tumor jöhet létre.

Az ún. célzott daganatterápiák az mTOR-hoz hasonlóan túlzott mértékben működő szabályozófehérjéket gátolják. Kísérleteinkben vastagbél-daganatos sejteket kezeltünk mTOR-gátlószerekkel (illetve egyszerre más célzott terápiás gátlószerekkel együtt), és vizsgáltuk az ezen kezelések hatékonyságát befolyásoló molekuláris tényezőket.

Eredményeink alapján a beteg számára legmegfelelőbb mTOR-gátlószert kiválasztásához meg kell határozni két speciális fehérje (Raptor, Rictor) mennyiségét. Kísérleteink szerint az mTOR-gátlószereket más célzott terápiás gátlószerekkel (ún. EGFR-gátlószerek) kombinációban használva nagyobb terápiás (sejtosztódás gátló) hatékonyságot érhetünk el.

Nagy Noémi

Nyelv, hatalom, politika

Az előadásban a nyelvi kérdés hatalompolitikai összefüggéseit mutatom be doktori értekezésem eredményei alapján. A nyelvi kérdés két okból is rendkívül időszerű. Egyrészt a kisebb vagy kevésbé használt nyelvek funkcionális hanyatlása és kihalása korunkban nagyobb méreteket ölt, mint bármikor a történelem folyamán, másrészt az etnikai konfliktusok egyik fő forrása éppen a nyelv. Öt európai ország szabályozásának vizsgálata alapján kettő, kb. a 20. századig érvényes nyelvi jogi modellt állítottam fel. Az asszimilációs modellben (Egyesült Királyság, Franciaország, Spanyolország) a nyelvi homogenizáció a birodalmi törekvések eszközeként legalább az abszolutizmus korától megfigyelhető volt, majd a 18-19. századi nemzetállami ideológiához jól illeszkedő restriktív szabályozásban csúcsosodott ki. Az egynyelvűség tradíciójától a nyelvi sokféleség elfogadásának irányába történő elmozdulás ezen országokban a 20. századtól kezdve fokozatosan, több lépcsőben, egymástól eltérő ütemben valósult meg. Ezzel szemben a pluralista nyelvi jogi modellben (Habsburg Birodalom, Magyar Királyság) a nyelvi homogenizáció igénye csak a 19. században jelentkezett, és mind eszközeiben, mind hatásában messze elmaradt az asszimilációs modellbe tartozó államok gyakorlatától. Itt az állam a nyelvi sokféleséget nem tekinti eleve kiküszöbölendő problémának vagy az effektív hatalomgyakorlás akadályának, ehelyett nyelvi jogok biztosításával próbálja meg kezelni azt. Az öt ország hatályos nyelvi jogi szabályozása, valamint az egyes kisebbségi nyelvek helyzete jelentős különbségeket mutat. Az Egyesült Királyság, Spanyolország, Ausztria és Magyarország szabályozása a kisebbségi nyelvhasználat aktív állami ösztönzésén alapul, míg Franciaország csak nemrég kezdett nyitni a nyelvi sokféleség elismerése felé.

Ormai Eszter

Az Udvarhölgyek. Gyermekek egy barokk festményen mai szemmel

Az előadást megelőző vizsgálódásom célja, hogy napjaink szemüvegén keresztül kapcsolódási pontokat találjak a gyermekek ábrázolásáról, a gyermekkornak mint fejlődési szakasznak az értelmezéséről a barokk és a jelen, posztmodern/metamodern kor között. Ehhez elengedhetetlen, hogy megsejtsük és láttatni tudjuk azokat az apró részleteket, amelyekre a hatalmas festőóriás, Diego Velázquez gondosan ügyelt kompozíciója megalkotásakor, egy sor értelmezést indítva el ezzel az utókor számára. Picasso például merész átiratot készített a festményről, sőt, annak egyes szereplőiről külön képek keletkeztek közel 50 műből álló sorozatában. A kép(ek) – két művész verziói egy témára – napjainkig kedvelt tárgya(i) a művészettörténeti, kritikai és irodalmi vizsgálódásoknak egyaránt, nem utolsósorban pedig igen népszerűek a gyermekkor történetével foglalkozók körében.

Az előadásban szeretnék a hallgatósággal együtt újra rácsodálkozni egy felnőtt szemével a gyermeki létre és annak ábrázolására egy nálunk időben és térben más dimenzióban fellelhető felnőtt által, aki fontos üzenetet kívánt közvetíteni, amikor portrét festett a spanyol királyi udvar hölgyeiről, legfőképpen pedig a kép középpontjában álló, mindössze öt esztendőes infáns nőről. Erre az időutazásra hívom olvasóimat.

Pálfi Xénia

A szőlő levele és termése mikrobiótájának változása paraffinolajjal történő permetezések függvényében

A szőlő mikrobiális populációja baktériumok, oomikóták (szőlő peronoszpóra) és valódi gombák (pl. parazita fonalas gombák, élesztők) összességéből áll. A mikrobiális közösség egyensúlyára sok tényező hathat, közvetve a fungicidek alkalmazása is. Utóbbi közvetlenül hozzájárul a fungicid rezisztens törzsek kialakulásához, amely növekvő problémát okoz a növényvédelemben. Ezen problémák elkerülése érdekében napjainkban nagy hangsúlyt kapott a környezetkímélő alternatívát nyújtó permetezőszerek vizsgálata. Kutatásunkban egy potenciálisan alternatív, fungicid és zoocid hatású permetezőanyag, a paraffinolaj hatását vizsgáltuk két különböző évjáratban. Célunk a Chardonnay és a kékfrankos szőlőfajták leveleinek és bogyóinak mikrobiótájára gyakorolt hatásának felmérése volt: a vizsgált paraméterek a fonalas gombák és élesztők CFU értékei, valamint a kétféle populáció egymáshoz viszonyított aránya.

A 2014-es extrém csapadékos és átlagosnál hűvösebb év eredményei alapján csökkent a gombafertőzöttségre érzékeny termésű Chardonnay fajta bogyóin a káros fonalas gombák mennyisége és aránya. A vastagabb bogyóhéjú kékfrankos fajta fonalas gomba populációjának esetében az előbbi hatás nem állt fent. Lehetséges, hogy ennél a fajtánál a viaszréteg abszorbeálhatja a paraffinolajat. A kontroll (üzemi) növényvédelmi kezelés negatívan, míg a paraffinolaj inkább nem befolyásolta a vizsgált szőlőfajták élesztőpopulációját. Ahol az utóbbi kezelés fonalas gombákkal szembeni szelektív hatása érvényesült, ott a szőlőbogyó élesztőszáma növekedett. 2015-ben a fonalas gombák és élesztők aránya kiegyensúlyozott volt; nem tapasztaltunk szignifikáns eltérést egyik kezeléssel és szőlőfajtánál sem, köszönhetően a 2015-ös évjárat szaprofiton fonalas gombákra gyakorolt kedvezőtlen hatásának. Fontos megjegyezni, hogy a mérsékelt égövi klímaváltozás – különösen az évi csapadékeloszlás és -mennyiség extrémizálása, hőmérsékletingadozás – függvényében a fitopatogén fonalas gombák jelenléte a mezőgazdaságban jól láthatóan növekedik és várhatóan növekedni is fog. Összegezve a kísérlet tapasztalatait elmondható, hogy a paraffinolaj ígéretes lehet a szőlő káros fonalas gomba populációjának környezetkímélő szabályozásában.

NOV. 17. CSÜTÖRTÖK I 13:50 I B323/II. TEREM

Pandurics Anett

Odüsszeusz és az árbo - a nyugdíjcélú megtakarítások pszichológiája

A fejlett világ nyugdíjrendszereinek szinte közös jellemzője, hogy az állami nyugdíjpillérre egyre nagyobb nyomás nehezedik, ezért a fenntarthatóság biztosítása érdekében egyre nagyobb szerep jut az önkéntes kiegészítő nyugdíjcélú megtakarításoknak. Előadásom központi kérdése az, hogyan lehet az önkéntes nyugdíjcélú megtakarítások kapcsán egyéni szinten helyes döntést hozni. Milyen tényezők segítik, illetve akadályozzák azt, hogy egyéni szinten optimális döntést hozzunk. A viselkedés-közgazdászok pontosan leírják, hogy nem csak Magyarországra jellemző Pató Pál „ej, ráérünk arra még” mentalitása, hanem az egész világon megfigyelhető, hogy a ma fontosabb, mint a jövő (jelen felé torzító időpreferenciákkal rendelkezünk és veszteségkerülők vagyunk). Szinte mindannyian nap mint nap esünk a halogatás hibájába (sokszor egyszerűbb a status quo mellett dönteni, ill. nem dönteni), s nagyon gyakran nehezen állunk ellen a kisebb-nagyobb kísértéseknek. Ha ismerjük kognitív korlátainkat és lehetőségeinket (ezeket a viselkedési közgazdaságtan átfogóan feltárta), jobb döntéseket hozhatunk. Előadásomban a viselkedési közgazdaságtan releváns szakirodalmának áttekintése mellett kitérek az önkéntes nyugdíjmegtakarítások magyarországi helyzetének rövid értékelésére, majd konkrét, gyakorlati szempontból is releváns és hasznos megoldási lehetőségeket és technikákat mutatok be.

Papp Olga Katalin

Szépészeti beavatkozások településeknek

2016. június 13-án az Országgyűlés egy teljesen új törvényt fogadott el, melyre számos önkormányzat tekintett várakozással. A 2016. évi LXXIV. törvényről van szó, mely a településkép védelméről rendelkezik, és a települések jellegzetes, értékes arculatának megóvása, kialakítása, illetve az épített és a természeti környezet egységes védelme érdekében született. A jogszabály több célkitűzést fogalmaz meg, ezek közül az előadásom szempontjából az a leglényegesebb, hogy egyetlen önkormányzati rendeletben kerüljenek egyértelműen megállapításra a településkép védelmének elemei (eddig többnyire elszórtan jelentek meg különböző rendeletekben). Ez az úgynevezett településképi rendelet, melyben az önkormányzatok meghatározzák a településképi követelményeket, az ezek megvalósulása érdekében bevezetett támogatási és ösztönző rendszert, valamint a településkép-érvényesítési eszközöket. Ez utóbbiak közé tartozik például a településképi kötelezés (például felújításra, átalakításra vagy elbontásra) és a bírság kiszabása.

Az előadásomat a településképi követelmények széles köréből azokra szűkítem, melyek a hirdetmények létesítésére és elhelyezésére vonatkoznak, különös tekintettel a cégjelző hirdetményekre. Illusztrációként Debrecen példáját hozom fel. A város sokat tesz azért, hogy a településkép esztétikus és egységes legyen. Sok olyan pavilon lebontására került sor, melyek – a képek tanúsága szerint is – rontották a városképet. A közelmúltban több olyan eljárás indult, mely az üzletek cégtábláinak egységesítésére irányul. Ezek során ma még különböző rendeleteket kell figyelembe venni, köztük a 64/2012. (XII. 13.) számú önkormányzati rendeletet, mely a településképi védelemről szól.

Előadásomban kitérek az új törvény legfontosabb rendelkezéseire és a hirdetmények (különösen a debreceni cégtáblák) példáján keresztül arra, hogy miért fontosak bizonyos szépészeti beavatkozások a településeknek esztétikai és gazdasági szempontból egyaránt.

Radnai Márton

Tényleg elveszik a robotok az emberek munkáját?

A legújabb innovációknak köszönhetően a robotok, gépek olyan tevékenységeket is kezdenek ellátni, amelyekről korábban az volt a közmegegyezés, hogy csak ember tudja végezni (ilyen például az autóvezetés vagy az újságírás). Ezzel párhuzamosan több olyan utópisztikus előrejelzés is napvilágot látott, amely ezekre alapozva jelentős munkanélküliséget jósol a jövőben. Nem előzmény nélküli az emberek gépektől történő féelme, gondoljunk csak a gépromboló ludditák mozgalmára. A téma népszerűsége most is a féelemből táplálkozik. Eddig a féelelmek általában alaptalannak bizonyultak, azonban valóban vannak arra utaló jelek, hogy ezúttal a gépesítésnek komolyabb következményei lesznek, ráadásul olyanok, amelyekre azonnal nem is gondolnánk. Előadásomban ezt a jelenséget és várható következményeit, valamint a következmények kezelését célzó javaslatokat mutatom be.

Révész Tamás

Az ezeréves határokért! Az 1918-1919-es fegyveres harcok kérdése a magyar történetírásban

Az 1920. július 4-i trianoni szerződés és az ország kétharmadának elcsatolásához vezető különböző tényezők az elmúlt évtizedekben fokozatosan ismét a történelmi érdeklődés középpontjába kerültek. Az 1980-as évek közepe óta számtalan kiváló munka jelent meg, amelyek mind a döntést megelőző diplomáciai manővereket, mind a béke magyar közvéleményre gyakorolt hatásait igen részletesen bemutatták. Ezzel szemben sajnos a rendszerváltás óta viszonylag kevés figyelem jutott az 1918-1919-es forradalmi eseményekre, és különösen azok katonai vonatkozásainak vizsgálatára. Sajnos még ennél is kevésbé feldolgozott a Károlyi-kormány és a Tanácsköztársaság harcainak recepciótörténete. A mai napig csupán töredékes információk állnak a rendelkezésünkre arról, hogy az elmúlt száz év egyes politikai korszakaiban miként ítélték meg az 1918-1919-es „kis háborúk” eseményeit. Jelen előadásomban ezt a hiányt szeretném pótolni, a magyar történetírás témával foglalkozó legfontosabb szövegeinek elemzésével. Munkám két fontos kérdésre koncentrálok. Egyfelől be kívánja mutatni, hogy a különböző történelmi korszakokban miként ítélték meg a visszatérő katonák lefegyverzésének kérdését. Másfelől megpróbál rávilágítani arra, hogy az egyes szerzők mivel magyarázták a Károlyi-kormány és a Tanácsköztársaság katonai mozgásításainak sikerét vagy éppen sikertelenségét. Az előadás végén megkísérlem az elmúlt majdnem száz évben létrejövő különböző értelmezéseket nemzetközi összefüggésbe helyezni és rámutatni a térségbeli államokkal való legfontosabb hasonlóságokra és különbségekre.

Sipos I. Róbert**Árazás kvantumlehűtéssel**

Számos fontos probléma (például gépi tanulás és mesterséges intelligencia, pénzügy, fehérjekutatás vagy akár orvosi alkalmazások) numerikus megoldása alapszik kombinatorikus optimalizáláson, vagy egy nem konvex célfüggvény globális optimumának meghatározásán. Hatékony módszerek fejlesztése az ilyen típusú feladatok megoldására hatalmas jelentőséggel bír.

A szimulált lehűtés (Simulated Annealing) egy sztochasztikus keresési eljárás, amely sokdimenziós keresési terekben képes megtalálni az optimális pontot. A gyakorlati alkalmazásokban azonban sokszor korlátozza a felhasználhatóságát ennek a számítási szempontból költséges algoritmusnak a lassú konvergenciasebessége.

Az – egyelőre nem általános célú – kvantumszámítógépek megjelenése nyújthat erre alternatívát, azok ugyanis kvantumfizikai hatások kihasználásával bizonyos feladatokat exponenciálisan gyorsabban tudnak végrehajtani, mint a hagyományos számítógépek. A kvantumlehűtés (Quantum annealing) a vákuum-fluktuáció elvén alapuló metaheurisztika, amely a lehetséges megoldások kvantummechanikai szuperpozíciójából kiindulva az alagúthatás által hatékonyan képes megtalálni a globális optimumot sok lokális szélsőértékkel rendelkező hiperfelületek esetén is. A lehetséges állapotok, azaz az alapprobléma lehetséges megoldásainak hullámfüggvénye időben követi a Schrödinger-egyenletet, ahol az egyes állapotokhoz tartozó valószínűségek alakulását, a sokprocesszoros rendszerekhez hasonlóan, párhuzamosításnak is lehet értelmezni. Ezáltal például egy D-Wave 2X eszközzel akár nyolc nagyságrendnyi növekedés érhető el a végrehajtási sebességben, miközben egy tipikus szuperszámítógép energiafelhasználásának töredéke is elegendő a működtetéséhez.

A fenti módszer gyakorlati előnyeit pénzügyi matematikai alkalmazásokon keresztül mutatom be, ahol a szignifikánsan nagyobb hatékonyság mellett a klasszikus megközelítésekhez képest új lehetőségeket is megnyit.

Siska Andrea

Laboreredmények ingyen. Ingyen?! – avagy a számolt paraméterek jelentősége a laboratóriumi diagnosztikában

A laboratóriumi diagnosztika nélkül ma már elképzelhetetlen a korszerű betegellátás. A megállapított diagnózis és a szükség szerint előírt terápia 70%-ban a diagnosztikai laborok által kiadott eredményeken alapulnak. Az emberi testváladékokból (vér, vizelet, széklet, stb.) számtalan vizsgálat végezhető el, amelyhez viszont komoly készülékek és munkaerő szükségesek. A mérések nagy része azonnal diagnosztikai tájékoztatást ad az orvos számára, pl. vércukorszint, koleszterinérték, vörösvérsejtszám.

Az automaták által ontott eredmények egy része viszont olyan plusz információt (is) hordoz(hat), amelyet csak megfelelő számítással lehet „előcsalogni”, azaz nem igényel további költséget. A mért értékeken alapuló számolt paraméterek néha rejtélyesnek tűnő rövidítések mögé bújva jelennek meg a laboratóriumi leleten. Ha egy tájékozatlan beteg (de nevezhetjük olyan betegnek is, aki lehetőség híján még nem „guglizott rá” a leletén található tételekre) megnézi pl. a hematológiai leletét, olyan referenciatartománnyal ellátott vizsgálati eredményeket láthat, mint MCV, MCHC, MPV.

Előadásomban a laboratóriumi diagnosztika néhány területéről összegyűjtött számolt paraméterekről fogok beszélni: a számítás módjáról, arról, hogy miért és hogyan hasznosak a betegellátásban.

Szabó Beáta

Jobban menne az életem, ha...

Előadásomban egy gyermekotthonos fiatalok körében végzett szociálpszichológiai kutatás legérdekesebb eredményeiről szeretnék beszámolni. Azok a halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok, akik valamilyen oknál fogva intézményben nevelkednek, az élet számos területén több nehézséggel találkoznak családban élő kortársaikhoz képest. Az eltérő szocializációs közeg rányomja bélyegét – többek közt – az értékekkel, felelősséggel kapcsolatos attitűdökre, a jövőbeni célokra, melyek a társas- és „állampolgári” viselkedés releváns meghatározói. A rendszerből kikerülve a szociális integrációt nehezíti az egyéni „deficit” mellett a társas háló gyengesége, valamint az erős társadalmi megbélyegzés is. Nem csoda, hogy ezek után számos beilleszkedési folyamat sikertelenséggel végződik, a hátrányos helyzet pedig továbbörökítődik. Mik lehetnek azok az erőforrások, amikre mégis támaszkodhatunk és építhetünk ezen fiatalok támogatása során? Milyen igényeket, vágyakat fogalmaznak meg maguk az érintettek? Az előadás során ezekre a kérdésekre próbálok meg választ adni.

Szabó Franciska

Az alakrajz középfokú oktatásmódszertanának változásai 1778-tól napjainkig

Miért nem lehetett portrét rajzolni a 18. századi ács segédjének? Miért nem kapott iskolánk mintarajzokat Bécsből? Mióta alkalmaznak élő modellt a rajzoktatásban? Kell-e művészeti anatómiát tanulni a mai művészeti szakokon tanuló középiskolásoknak?

Előadásomban igyekszem összefoglalni a Magyar Képzőművészeti Egyetem Doktori Iskolájában folytatott oktatásmódszertani kutatásaim eddigi eredményeit. Kutatásom gerincét a Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium és Kollégium archívumában található anyag feldolgozása alkotja: ez a Schola Graphidis Művészeti Gyűjtemény. A Gyűjtemény összesen hét egysége közül forrásértékű számomra a grafikai gyűjtemény (kb. 12.000 eredeti rajz), a fotografiai gyűjtemény, a könyvtári anyag, a gipszmintagyűjtemény és nem utolsósorban az 1783-as eredeti iratokat is tartalmazó irattári anyag. Ezek segítségével illusztrálom, hogy hogyan változott meg a középfokú rajzoktatással szembeni igény, és hogyan alakult az évszázadok során az emberi test művészi ábrázolásának oktatása.

Szatmári Alexandra

Az ATM-ek titkos élete

Néhány évvel ezelőtt egy statisztikai modellelemzéssel, pénzügyi tanácsadással foglalkozó cégnél dolgoztam. Az egyik fő tanácsadási „termékünk” az volt, hogy két hitelintézet részére készítettünk készpénzigényre (és -fogyásra) vonatkozó modellt, vagyis előrejelzést készítettünk, hogy milyen gyakran és milyen címletekben érdemes a bankoknak pénzt szállítaniuk az (egyes) ATM-jeik és bankfiókjaik részére. Az előadásomban ennek a másfél évnek a tapasztalatait osztom meg a hallgatósággal.

Előadásomban röviden áttekintem az ATM-ek kialakulásának jelentősebb mérföldköveit, valamint bemutatom a jelenleg elterjedt főbb fajtákat. Ismertetem, hogy hogyan kerül a pénz az ATM-ekbe és milyen algoritmus alapján adják ki a gépek a felveendő összeget. Kitérek arra is, hogy mekkora a maximális, illetve „tipikus” összeg, ami egy-egy automatában van. Arra a kérdésre is keresem a választ, hogy milyen modell alapján készít előrejelzést egy bank, hogy az egyes ATM-jeibe mekkora összeget és milyen címletekben érdemes töltenie. Bemutatom, hogy mitől függ az optimális töltési módszer és mekkorák az ehhez tartozó költségek. Kitérek arra, hogy létezik optimális töltés, vagyis az ATM-ekben lévő „túl sok” pénz sem kedvező, illetve az sem, ha az ATM (túl gyakran) „kifogy”. Bemutatom azokat a tényezőket, amik fontosak abból a szempontból, hogy az adott, egyedi ATM-be mekkora összeg kerüljön egy-egy alkalommal. Ezen tényezők közül bizonyosak magára az ATM-re és a környezetére jellemzőek, de fontos az is, hogy milyen az adott ATM-et használó ügyfelek bankolási szokása, többek között, hogy mennyire „húségesek” az adott automatát használó ügyfelek az adott ATM-hez. Az előadás végén vicces történeteket is hallhatnak a résztvevők.

Személyi László

Vállalati kultúra és teljesítmény

A vállalatikultúra-kutatások a 80-as évektől folyamatosan terjedtek szerte a világon. Ezt a témát a kutatók nem társadalmi okokból, nem a pusztán tudományos érdeklődés diktálta feltételek szerint, hanem nagyon is piaci szemlélettel, nagyon is piaci forrásokból vizsgálják. Ennek oka, hogy egyre világosabb: egy szervezet íratlan szabályai legalább akkora befolyással vannak sikerességére, mint az írott szabályok vagy a tőke. Rövid előadásomban bemutatok két vállalatikultúra-elemző modellt, mesélek személyes tapasztalataimról, és igyekszem felkelteni az érdeklődést a hallgatóságban saját munkahelyének szokásai, értékrendje és viselkedési mintái iránt.

Szendrei Zsolt

Boltok/Terek/Ajka

Ajka 50-es éveket követő erős iparosításának köszönhetően alaposan átformálódott a teljes településközpont arculata, megváltoztatva ezzel a korábbi falusias jelleget. Az 50-es évektől folyamatosan kiépülő terület magán hordozta a minden korszakra jellemző kiskereskedelmi jelleget. A korszakban jellemző voluntarista tervezési elveknek köszönhetően jól tipizálhatók és korszakolhatók a változások.

Az elmúlt 50 évben alapjaiban formálódott át a magyarországi kiskereskedelem szerkezete és működési elvei. A korábbi, állami nagyvállalatok által uralt kereskedelmi szektort felváltotta a piacgazdasági szerkezet, új boltok nyíltak, a korábbiak átalakultak, kényszerüzleteket alakítottak ki, valamint üressé váltak boltok. Ajka belvárosa a szakaszos kiépülésnek köszönhetően valamennyi korra jellemző bolttípust magában hordozza az 50-es évekre jellemző, zárt tömbös, földszinti üzletes „szocreál” beépítésektől kezdve egészen az úszótelkes szerkezetű pont- és sávházak egyvelegéből álló, külön dobozban elhelyezett nagy alapterületű boltokig, vagy éppen a 70-es években kialakításra kerülő áruházakkal tagolt városközpontokig. A tanulmány célja, hogy elemezze Ajka belvárosi lakótelepes területének kiskereskedelmi térszerkezetét, értékelje a gazdasági átalakulás következtében bekövetezett térbeni változásokat, magyarázva ezzel a funkciók helyét és jellegét, valamint hogy értékelje az aktuális állapotokat, válaszokat keressen az üresedésekre, valamint a kényszerüzletek térbeni mintázataira.

Szives Márton Gábor

A marimba igazi hangja – Keiko Abe gondolat-hangszere

Ki ismeri a marimba igazi hangját? Bár ősi hangszerről beszélünk, a ma használt hangszer és irodalma teljesen különbözik az elődjektől. A Clair Omar Musser által elindított 100 éve tartó fejlődését technikai és zenei másolás és kísérletezés jellemezte. Mára a világhírű marimbások keze, illetve verője alatt kialakulni látszik igazi arca, jobban mondva arcai.

Előadásomban ezen profilok közül Keiko Abe érzelmi alapú és improvizatíván természetes stílusának hatását mutatom be a szólódarabjain keresztül. Miként szól a marimba legtermészetesebben? Milyen szerep jut az óriási hangterjedelemnek? Miként követi le a gondolatokat? ... Ráadásul: Mennyire hívhatjuk a marimbát klasszikus hangszernek?(!) Ezekre természetesen mint előadóművész adom meg a választ, így nagyobb hangsúlyt kap majd a zenei élmény, mint a prózai előadás, hiszen maga a Művész nő szerint is a darabjai élményének a közönségben kell megfogalmazódnia. Zenei laikusként és hangszerismeret nélkül is érdemes a műveivel ismeretségbe lépni; egyetemes érzelmeket közvetít, mesterkéletlensége üdítően nyugtató és képes mind a hallgatónak, mind az előadónak ugyanolyan elmélyült állapotot szerezni.

Timári István, Fehér Krisztina, E. Kövér Katalin

Káliumcsatorna-blokkoló peptidtoxinok szerkezete és dinamikája

A Kv1.3 feszültségfüggő káliumcsatorna szelektív inhibitorai ígéretes gyógyszerjelöltnek tűnnek bizonyos autoimmun betegségek kezelésében. A 35 aminosavból felépülő, 4 diszulfid-kötést tartalmazó Anuroctoxin (AnTx) nevű skorpiótoxin hatékonyan blokkolja a Kv1.3 feszültségfüggő káliumcsatornát, azonban hasonló módon hat a Kv1.2 csatornára is. A toxin potenciális gyógyászati alkalmazásának javítása érdekében együttműködő partnereink megterveztek, illetve szilárdfázisú peptidszintézissel előállítottak egy olyan származékot ([N17A/F32T]-AnTx), amely megőrizte a Kv1.3 csatornához való affinitást, ugyanakkor a kiindulási peptidhez képest 2500-szoros szelektivitásbeli javulást mutat a két káliumcsatorna tekintetében.[1] A szerkezetileg rendkívül fontos diszulfid-hidak egyértelmű azonosítása végett a [N17A/F32T]-AnTx szeléntartalmú analógja – melyben minden ciszteint szelenociszteinre cseréltek – szintén előállításra került.[2] Ezáltal lehetőségünk nyílt a ⁷⁷Se mag kedvező NMR tulajdonságainak kiaknázására a peptid szerkezetvizsgálatában. A biológiailag aktív peptidtoxinok szerkezetét és konformációs mozgását modern NMR (beleértve általunk kifejlesztett, ¹H-⁷⁷Se korrelációs kísérleteket) és molekuladinamikai módszerekkel jellemeztük.[1,2] Előadásomban rámutatok fontos molekuláris szerkezet, dinamika és biológiai hatás közötti összefüggésekre.

[1] A. Bartok, K. Fehér, A. Bodor, K. Rákosi, G. K. Tóth, K. E. Kövér, G. Panyi, Z. Varga, Sci. Rep. 2015, 5, 18397.

[2] K. Fehér, I. Timári, K. Rákosi, J. Szolomájer, T. Z. Illyés, A. Bartok, Z. Varga, G. Panyi, G. K. Tóth, K. E. Kövér, Chem. Sci. 2016, 7, 2666.

Tóthné Kälbli Katalin, Gombás Judit

Integrált oktatási formában tanuló mozgáskorlátozott és látássérült diákok testnevelés órai részvételének jellemzői és szubjektív tényezői

Hazánkban 2012. szeptember 1-től kezdődően bevezették a mindennapos testnevelést, 2013 szeptemberétől pedig a testnevelés tantárgy tartalmát új Nemzeti Alaptanterv szabályozza. Mindezek hatására a minőségi testnevelés fogalma, célkitűzései és alapelvei is meghatározásra kerültek, köztük az inkluzivitás, a fogyatékos tanulók testnevelés-oktatásban való részvételének biztosítása. A fogyatékos diákok testnevelés órai részvételének szubjektív megélése azonban nagymértékben befolyásolhatja a megvalósulás sikerességét.

Vizsgálatunk célja integrált oktatási formában tanuló mozgáskorlátozott és látássérült diákok testnevelés órai részvételének feltérképezése, különös tekintettel a szubjektív tényezőkre. Vizsgálatunkhoz kérdőíves módszert alkalmaztunk. Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények gyógypedagógusain keresztül vettük fel a kapcsolatot és töltöttük ki a kérdőívünket integrált oktatási formában tanuló 22 látássérült és 24 mozgáskorlátozott diákkal. Arról kérdeztük őket, hogy részt vesznek-e társaikkal közösen a testnevelés foglalkozásokon, ha igen, milyen formában, és milyen a részvételük szubjektív megélése. Kérdőívünk 28 fő kérdést és további alkérdéseket tartalmazott. Vizsgálatunk eredményei alapján megállapíthatjuk, hogy a tanulók testnevelési kategóriába sorolása nem egységes. A 24 mozgáskorlátozott válaszdóból mindössze 8 fő vesz részt társaival a testnevelés foglalkozásokon, ugyanakkor előzetes feltételezéseinkkel ellentétben a látássérült diákok több mint felét (22 diákból 14 főt) integráltan oktatják. Előadásunkban az integrált testnevelés órai részvétel szubjektív megélésének bemutatásán túl a vizsgált diákok tanórán kívüli sportolási szokásainak bemutatására is vállalkozunk. Az eredmények felhívják a figyelmet a testnevelési kategóriába sorolás jelenlegi gyakorlatának újragondolására, az adaptált fizikai aktivitás ismeretanyagának szükségességére a szakemberek képzésében, továbbá a szakmák közötti együttműködés jelentőségére.

NOV. 19. SZOMBAT | 09:55 | B020 TEREM

Ureczky Dóra

Az egésztest-vibráció hatása az izom energiatartalmára

A vibráció kiváltja az úgynevezett tónusos vibrációs reflexet (Hagbarth et al. 1976), amelynek következtében megnövekszik az izmok aktivációja és ezáltal az izomorsók ingerlékenysége, amely magyarázza a vibráció alatti (Bosco et al.) és közvetlen az utáni teljesítménynövekedést (Cochrane et al. 2004). A vibráció hatását a nagy energiatartalmú foszfátvegyületek felhasználására csupán egy vizsgálat kutatta (Zange J. et al. 2008). Célkitűzésünk az volt, hogy ³¹P MR spektroszkópiával megvizsgáljuk az egésztest-vibráció hatását a térdfesztő izmok energiametabolizmusára 20 és 40 Hz vibrációs frekvenciát alkalmazva. Vizsgálatunkban 15 edzett személy vett részt. ³¹P-MRS segítségével meghatároztuk az inorganikus foszfát (Pi), kreatinfoszfát (PCr), α ATP, β ATP, γ ATP, összes ATP spektrumterületét, valamint ezek arányát a vibrációs/ kontrollvezetés előtt, két edzés között, valamint a második edzést követően. Az inorganikus foszfát (Pi) mennyisége a vibráció hatására csökkent, azonban nem volt különbség a kontrollcsoporthoz képest, akik vibráció nélküli izometriás erő kifejtést végeztek. A kreatin foszfát (PCr) és ATP mennyisége semelyik csoportban nem mutatott jelentős különbséget. A Pi/PCr arány a Pi változásához hasonlóan csökkenést mutatott, ami szintén szignifikáns volt. Vizsgálati eredményeink azt sugallják, hogy a 20 Hz-es vibrációs frekvencia jelentősebben hatott a Pi spektrumterületre és a Pi/PCr arányra, mint a 40 Hz-es vibrációs frekvencia. Ugyanakkor nem egyértelmű, hogy a Pi spektrumterület és a Pi/PCr területarány-csökkenés a vibráció okozta izomfáradást jelenti-e, amely erő- és fizikaiteljesítmény-csökkenést eredményezne.

Váradi Ágnes

Igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés környezeti ügyekben

A nemzetközi környezetvédelmi vonatkozású ügyek fontos kérdése az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, különösen az Aarhusi Egyezmény harmadik pillérére tekintettel. Olyan kérdésről van szó, amely szorosan összefügg a nem-kormányzati szervezetek igényérvényesítésének hatékonyságával, valamint a környezetvédelem szintjének fenntartásához fűződő társadalmi igénnyel, és ezekhez kapcsolódóan gazdasági, illetve politikai összefüggésekkel is bír. A problémakör egyúttal eljárásjogi kontextusban is vizsgálándó, különös tekintettel a perbeli legitimáció kérdésére. A jelen tanulmány elsődleges célja ezért a nem-kormányzati szervezetek környezeti ügyekben történő részvételének átfogó vizsgálata; az Aarhusi Egyezményhez kapcsolódó joggyakorlat és jogirodalmi álláspontok összefoglalása, az egyezmény alkalmazásával kapcsolatos problémapontok megállapítása. Ezen problémátérkép mentén kijelölhetők a környezeti ügyekben történő jogérvényesítés eljárásjogi keretei, amelyek az egyes társadalmi érdekek és egyéni igények érvényesítésének hatékonyságát szolgálhatják, növelve ezzel az igazságszolgáltatásba vetett bizalmat.

Varga Zoltán Kristóf

Kannabinoidok és érzelmeink

Régóta ismert, hogy a marihuána és egyéb kenderszármazékok befolyásolják kognitív és érzelmi magatartásunkat, azonban a központi idegrendszerben található, a neuronok kommunikációját és ezáltal viselkedésünket befolyásoló úgynevezett endokannabinoid rendszer ebben betöltött szerepe sokáig ismeretlen volt. Előadásom során kutatócsoportunk munkáin keresztül mutatom be, hogyan fejlődött ezen szabályzó szerepről alkotott képünk az elmúlt időszakban.

Munkánk során szociális, szorongásos és félelmi kontextusokban vizsgáljuk a magatartást, mivel az érzelmi motiváltságú viselkedések abnormális formái gyakran megjelennek az egyes pszichiátriai kórképekben, és feltárva az ezekért felelős agyi háttérmechanizmusokat, különös tekintettel az endokannabinoid jelátvitel szabályozó szerepére, közelebb juthatunk az ilyen jellegű zavarok gyógyításához.

Sorra véve az egyre precízebb vizsgálati megközelítéseket, bemutatom, hogy az endokannabinoid rendszer viselkedésszabályozásban betöltött szerepe jóval komplexebb a korábban véltnél, mivel sokkal inkább a környezeti ingerek interpretációját befolyásolja, mintsem konkrét érzelmeket vagy magatartásokat vált ki.

Villányi József

Fordított Európa: nyelvi és kodifikációs nehézségek az uniós joganyag fordítása során

Az előadás az uniós jog mint nemzetek feletti jogrendszer sajátosságainak vázlatos bemutatásán túlmenően röviden ismerteti az uniós jogalkotás jellemző vonásait, illetve annak a kodifikált szöveg nyelvi-jogi minőségére gyakorolt hatásait. Az előadó külön foglalkozik a többnyelvűség jogi-szerződési alapjaival. Részletesen ismerteti nemcsak az uniós jog fordításának sajátosságait, hanem annak nehézségeit is. Külön kitér az uniós joganyag fordításának és az uniós nyelvhasználati szabályoknak a más nemzetközi szervezetektől eltérő jellemzőire. A soknyelvűségnek nemcsak az uniós jogalkotásra gyakorolt sajátos hatásaival foglalkozik, azaz az uniós szinten igyekszik vázlatos képet adni a jogalkotásról és a fordításról, hanem nemzeti szintre átlépve górcső alá veszi az uniós joganyag különböző nyelvi változatai révén a tagállami jogharmonizáció területén felmerülő kérdéseket is. Konkrét példákkal és jogesetekkel szemléltetve mutatja be az uniós szövegek legjellemzőbb minőségi problémáit, azok sajátos csoportjait, a fordítók és jogászok számára nyitva álló megoldási lehetőségeket. A nehézségek és az esetleges hiányosságok ismertetése mellett súlyt fektet a nemzeti jogalkotó és jogalkalmazó rendelkezésére álló, az uniós jogalkotási és fordítási hibák orvoslására hivatott eljárások, mechanizmusok bemutatására is.

Vukoszávlyev Zorán

Keresztről keresztre - A hazai katolikus templomépítészet identitás-keresése a Kádár-korszakban

A II. világháborút követő első évtizedben drasztikus átmenettel lezajlott az állam és egyház szétválasztása Magyarországon. Az 1956-ot követő politikai átrendeződéssel induló évtizedben az államhatalom hol szigorúbb, hol enyhébb eszközökkel kezelte a "vallásosság kérdését", mely folyamat hamarosan elérte nyugvópontját. A szocialista társadalomban az egyház intézménye és a vallásosság nem szűnt meg – részben a belső kikényszerített békülékenységnek, részben a külső nagypolitikai helyzet változásának köszönhetően. 1964-ben az Apostoli Szentzsékkal is egyezményt kötött a Magyar Népköztársaság – a VI. Pál pápa idején kiteljesedő "Ostpolitik" a "vasfüggönyön" túlra már nyitottsággal tekintett. Az átmenet kezdeti időszaka szinte egybeesik a katolikus liturgikus megújulási folyamat intézményesülésével, a II. vatikáni zsinat 1962-65 közötti ülészakáival és annak döntéseivel, amely új templomképet alkotott a kereszténység második évezredének végéhez közeledve a hazai katolikusság számára is.

A Kádár-korszak gazdasági fellendülésének köszönhetően a hazai építészet újra a nemzetközi tendenciákhoz kapcsolódhatott – a kulturális nyitás templomépítészetünk fejlődésében is tapasztalható. Mégis elmondhatjuk, hogy a változások dinamikája nem követte a nyugat-európai tendenciákat, az új liturgikus térformálásokhoz és építészeti megoldásokhoz a közösségek kettősséggel viszonyultak. Hagyomány és megújulás, csalódottság és reménykedés, a közelmúlt tapasztalata és a közeljövő ideái között identitás-keresés jellemezte a híveket-közösségeket. A szocialista modern építészet fogadtatása a hazai templomépítészetben kétségekkel teli volt – az Egyház lelki megújulásának esztétikai vonatkozásai nem voltak egyértelműek. Az építészeti formálásban megjelenő változások befogadásának vagy elutasításának lelki oldalait vizsgáljuk a térelrendezés, a tömegformálás, a szerkezetválasztás és anyaghasználat összefüggéseiben.

Zsámbékiné Domsa Zsófia

Változó halálképzetek a skandináv mitológiában a Völuspá című költemény alapján

A kereszténység elterjedésével az ember halálról alkotott elképzelése gyökeresen megváltozott. Az észak-európai népek kereszténység előtti szokásairól, világképéről számos írásos forrás maradt fenn Izlandon. A kódexek azonban többnyire keresztény szerzőktől származtak, így olykor nehéz megállapítani, a lejegyzés során mennyire cenzúrázták, költötték át az ezredforduló előttről származó, szóban továbbadott, pogány szövegeket. Az élők világa és a túlvilág egymáshoz való viszonyáról alkotott elképzelések is feltehetőleg a keresztény világkép megszilárdulása után váltak rendszerezett formában a skandináv mitológia részévé.

Többek közt a temetkezési szokások és a halálhoz kapcsolódó rítusok tárgyi leletei alapján feltételezhetjük, hogy a túlvilágról nem uralkodott egységes elképzelés a viking korban. Alátámasztja ezt, hogy a skandináv mitológia egyik legfontosabb írásos forrása, a Verses Edda is sokféleképpen ábrázolja az élők és holtak viszonyát. A számos eltérés mellett azonban egy vonás közös: az átjárhatóság. Az óészaki hitvilág szerint a halálból való visszatérés, a halottakkal való kapcsolat lehetősége adott, a halál birodalma nem egységes. Ezzel szemben a keresztény világkép szerint a távoli jövőben elkövetkező Feltámadásig a halál végérvényes és visszavonhatatlan.

A Völuspá, azaz A völva jóvendőlése a mitológiai versek közül a legtöbb talányt rejtő és egyben vitathatatlan irodalmi értékkel bíró költemény a két világkép határán születik. Az előadás célja, hogy ebben a páratlan versben a halálképzetek különböző rétegeit bemutassa.

Zsidó András Norbert

Mitől félnek a tűzoltók? – Egy kognitív vizuális kereséses vizsgálat a félelemdetekció nyomában

Előzetes kísérletes és klinikai eredmények megerősítik a feltételezést, miszerint az emberek az evolúció során szert tettek egy „félelem-modulra”. Feltételezik, hogy ez a modul felelős az olyan életre veszélyes ingerek feldolgozásáért, melyek az evolúció során jelen voltak (pl. kígyó), valamint a gyors és automatikus válaszok kivitelezéséért, melyek segítségével elkerülhetők a súlyos következmények. Ugyanakkor régóta vita tárgyát képezi, hogy vajon ez a modul felelős-e a modern fenyegető ingerek (pl. pisztoly) feldolgozásáért és a rá adott reakció tervezéséért, kivitelezéséért. Előadásomban a probléma egy új megközelítését mutatom be. Huszonkét főből álló speciális mintát toboroztunk: tűzoltókat, a Baranya Megyei Katasztrófavédelemi Szervezet munkatársait.

Egy vizuális keresési feladat során több semleges inger (evolúciós és modern) között kellett megkeresniük egy-egy fenyegető képet (evolúciósan ősit és modernet egyaránt).

Az eredményeink azt mutatják, hogy a tűzoltók gyorsabban megtalálják a modern fenyegető ingereket, mint az ősit. Továbbá, amikor a célpont evolúciós relevanciával rendelkezett, gyorsabban találták meg hasonlóan evolúciósan releváns elterelő ingerek között, mint modernnek között. Amikor a célpont modern volt, gyorsabban megtalálták, ha kevesebb képet mutattunk be egyszerre; azonban az ősi célpontokhoz hasonlóan gyorsabban vették észre azokat ősi elterelő ingerek között. Az eredményeink támogatják azt az elképzelést, miszerint a félelem-modul felelős mind az ősi, mind az evolúciós ingerek feldolgozásáért. Ezen felül feltételezzük, hogy a megelőző tapasztalatok és a kontextus is fontos faktorok, melyek befolyásolják, hogy melyiknek van elsőbbsége.